

Молода Україна

журнал української демократичної молоді

РІК ВИДАННЯ XIX

СІЧЕНЬ — 1969 — JANUARY

Ч. 164

МОЛОДА УКРАЇНА

Видає Центральний Комітет
Об'єднання Демократичної
Української Молоді

Голова ЦК: Ю. Криволап

Редагус Колегія.

Голов. редактор: М. ГАВРИШ

Адміністратор:
М. ЛЕБЕДИНСЬКИЙ.

Статті, підписані прізвищем
або ініціалами автора, не за-
жди відповідають поглядам
редакції.

Умови передплати:

12 чисел (один рік) \$4.00

24 числа (два роки) \$7.50

Ціна окремого числа 40 центів

MOLODA UKRAINA

(Young Ukraine).

A Ukrainian Monthly Magazine.
Published by the Central Com-
mittee of the Ukrainian Democ-
ratic Youth Association.

In USA — Association of Ameri-
can Youth of Ukrainian Descent

President: G. KRYWOLAP

Все листування і передплату
шліть на адресу:

MOLODA UKRAINA,
Postal Station "E", Box 8
Toronto, Ont., Canada

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Австралії:

Mr. S. Krywolap,
Box 1586 M,
G. P. O. Adelaide,
S. Australia.

В Англії:

Mr. A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.,
London W. 11, — England.

У Франції:

Mr. N. Grouchetsky,
33, Rue Roque de Fillol,
Puteaux, Seine, — France

ПРЕДСТАВНИКИ "МОЛОДОЇ УКРАЇНИ" В США :

ALEX KONOWAL — 811 S. Roosevelt Ave., Arlington Heights, Ill. 60005

IW. IVACHNENKO — 62 Beechwood Ave., Trenton, N. J., 08618

IW. HRYNKO — 4943 N. 12th St., Philadelphia, Pa., 19141

L. JEMETZ — 2941 Amboy Road, Warners, N. Y., 16134

A. OPANASHUK — 6800 Clinton St., Elma, N. Y., 14059

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ: І. Качуровський, І. Франко — Поезії.
Є. Кириленко — Зірки на ялинці. С. Голубенко — Мотовилівка. М.
Гавриш — Тисяча островів і тисяча озер. О. Коновал — Кошовий
Іван Сірко. М. Крель — Трубадур мовчить. В. Лігостов — Катастро-
фа в раю. Ю. Рева — Різдвяні звичаї в Україні. З одумівського жит-
тя і праці. Різне.

НЕБО Й ЗЕМЛЯ

Небо і земля, небо і земля
Нині торжествують,
Ангели й люди, ангели й люди
Весело празнують.

Христос родився, Бог воплотився,
Ангели співають, Царя вітають,
Поклін віддають, а пастирі грають,
Чудо, чудо возвіщають.

У Вифлеємі, у Вифлеємі

Весела новина:

Діва Марія, Діва Марія

Породила Сина.

Христос родився, Бог воплотився,
Ангели співають, Царя вітають,
Поклін віддають, а пастирі грають,
Чудо, чудо возвіщають.

Добрий вечір, щедрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!

А я знаю, що пан дома
Сидить собі кінець столу.

Добрий вечір, щедрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!

А на ньому шуба-люба
А в тій шубі калитонька.

Добрий вечір, щедрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!

В тій калитці три червінці
Усім дітям по червінцю.

Добрий вечір, щедрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!

На обкладинці: Микола Грох — Ілюстрація до комплекту книжечок
"Україна".

Ігор КАЧУРОВСЬКИЙ

Іван ФРАНКО

**

Я чув колись про двох дітей-сиріт
Стару легенду Різдвяної ночі.

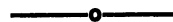
Вони стоять біля чужих воріт,
Але ніхто відкрити їм не хоче.
І видно їм в освітленім вікні
Гостей безжурних, всміхнених, багато
Ніч під Різдво...

У всіх велике свято,
Лише вони самотні і смутні.
І діти йдуть. І чують скрізь те саме:
Веселих шумів повзєн кожен дим,
Й суворими, жорстокими словами
Втікати геть велють льокаї їм.
Вони минають вулицю знайому,
Де світлі вікна і пухнатий сніг.
І холод підбирається до них,
І бракне сил перебороти втому.
І ось вогнів немає вже ніде,
Лиш паркани та вогкий килим мряки,
Де в темноті загавкали собаки,
Тепліше стало. Більш і сніг не йде.
Відчинені на них чекають двері.
Біля порогу спить якесь ягня.
Ніхто їх не питає й не спиня.
Підходять ближче — і вони в печері.
В звичайних яслах, в світлій глибині,
Лежить Дитя. Над ним схилилась Мати,
А на сторожі — янголи ясні.
І тихо сяють променисті шати.
І чудо розуміючи святе,
Впізнавши риси Матері і Сина,
В куточку поставали на коліна
І дякували Богові за те,
За те Його благословляли діти,
Що гнали їх всю ніч мороз і сніг,
І що ніхто в цілому місті їх
До себе в хату не хотів пустити.

З НОВИМ РОКОМ

З Новим Роком, браття милі,
В новім щастю в новій силі
Радісно вітаю вас
І бажаю, щоб в здоров'ю,
В мирі, з братньою любов'ю
Відтепер ішов вам час
І бажаю, щоб трудяще
Те життя вам якнайкраще
Без біди минуло всім,
Щоб думками ми міцніли
Багатіли, не бідніли,
Щоб веселий був ваш дім.
І бажаю, щоб ви згідно,
Спільно, свідомо, свobodно
Йшли до спільної мети.
В своїй хаті жить по-своєму
Не коритися нікому
Лад найкращий завести.

Щирій праці — Бог допоможе!
Дай вам, Боже, все, що гоже!

ПОСІВАЛЬНА

А в полі, в полі сам плужок оре,
А за тим плужком сам Господь ходить.
Діва Марія їсти носила,
Їсти носила, Бога просила:
Уроди, Боже, жито й пшеницю,
Сію, вію, посіваю
З Новим Роком вас вітаю,
На щастя, на здоров'я, на Новий Рік,
"Щоб краще вродило, як уторік."
Жито й пшеницю, всяку пашицю".

ХРИСТОС РОДИВСЯ!

Центральний Комітет, Головні Управи ОДУМ-у США і Канади, Головні Виховні Ради, Управа Товариства Одумівських Приятелів, управи філій ОДУМ-у, редакція та адміністрація журналу "Молода Україна" сердечно вітають з Різдвом Христовим та Новим Роком український народ на Батьківщині та у вільному світі, український екзильний уряд УНР і його Президента Миколу Лівницького, архиєреїв українських церков, братні організації, всіх одумівок і одумівців, членів Головної Виховної Ради, Товариства Одумівських Приятелів, дописувачів журналу ОДУМ-у, читачів і передплатників, всіх симпатиків і прихильників ОДУМ-у та бажають всім радости, здоров'я і всього найкращого в праці й житті!

Є. КИРИЛЕНКО

ЗІРКИ НА ЯЛИНЦІ

Оці кілька хвилин, що я їду, дають відпруження і відпочинок втомленим м'язам. Трамвай гуркотить повз вітрини, з яких зникли вже штучні ялинки, на пальтах жінок не видно ялинових гілочок і сріблястих дзвоників — Кристмас голідей скінчився і місто набуло буденного вигляду.

Але саме тепер починаються наші Різдвяні свята. І оце я їду на святую вечерю, на яку мене запросили знайомі.

Недалеко парку сходжу з трамвая і прямую вулицею, що збігає в долину. Гомін міста поступово стихає і я відчуваю спокій, що завжди обгортає мене, коли спускаюсь в цей куточок, зарослий розложистими деревами. Зараз вони стоять безлисті і крізь химерне мереживо їхніх гілок миготять зорі. Легенький мороз приємно масажує і молодить обличчя.

Двері знайомого будиночка відкриває Панас Семенович і привітним рухом руки та усмішкою запрошує до хати. Відразу ж на мене напливають хвили знайомих пахощів, які ще в дитинстві пришвидчували биття серця в передчутті радісної щорічної містерії. Я ніби зменшуюся і безвільно віддаюся в руки Панаса Семеновича, що скидає з мене пальто. В кімнаті я бачу Олену Дмитровну, що порається біля столу.

— Заходьте, заходьте, — припрошує вона і дякує за привітання з Святвечером. — А я оце відпросилася з роботи, півгодини тому як прийшла додому. Добре все таки працювати у своїх — є зрозуміння.

Я був заскочений, побачивши її, бо знав, що вона працює вночі і звичайно повертається додому десь аж після півночі — думав, що вечерятимем тільки удвох з Панасом Семеновичем.

Переступивши поріг цієї кімнати, я попав в давно минуле своє: образи у вишитих рушниках, лямпада перед ними, узвар і кутя на сіні і вогник свічечки на паляниці біля них. На сріблясто-білій скатертині столу різні страви і певно, як і годиться, всі дванадцять.

Коли сідали до столу, я помітив четверте накриття. Ще хтось має прийти, — промайнула думка.

На знак Панаса Семеновича встаємо і схиляємо голови, а він урочисто проказує зворушливі і разом з тим прості слова любови і віри, які сотні літ звучать у цей вечір в кожній українській хаті.

Олена Дмитровна насипає нам куті й узвару. Поклала й на тарілку четвертого накриття.

— Хай і наші рідні вечеряють з нами, — каже і опускає раптом зволожені очі.

— Справжній український узвар — частує щиро, — це одній пані, з якою працюю, мама прислала здому сушні, а вона, спасибі їй, дала й мені.

Які ж вони смачні ці грушки й сливки, на-

литі соками нашої землі, обціловані сонцем, обвіяні вітрами, омиті нашими дощами!

Після вечері переходимо до другої кімнати. Там стоїть невеличка ялиночка. Поснована сріблястими ниточками, вона виглядає такою делікатною, прозорою і легкою. Крім великої зірки на вершку та дрібненьких зірочок, інших прикрас нема. Така скромність дивує мене.

Олена Дмитрівна, певно помітивши це, усміхаючись питає:

— Дивна прикраса, правда?

— Чому - ніяковію я і раптом помічаю, що зірочки на ялинці зроблені з соломи. — О, та вони солом'яні! Чудово, оригінально!

— Може й так, але ця оригінальність не надумана. Якщо хочете, я розповім вам історію цих зірок, — озвався Панас Семенович.

— Звичайно, я хочу.

"Так от. Це було в 1945 році. Замовкли громи гармат, розвіялися дими пожеж і вогнедишні залізні птахи лежали на землі з розтروченими крилами. Люди висиплялися після безсонних ночей і тишилися спокоем миру. Але ми, біженці зі Сходу не мали його. Чутки про комісії, облоги таборів, транспорти на схід доходили до нас і проганяли сон з очей. Майбутнє наше було непевне, чорна безнадійність гнітила нас. Так дожили ми до Різдва. Люди стали готуватися до нього. Принесли з лісу ялинку і ми. Але прибрати її не було чим. Олена Дмитрівна порізала срібний папір від шоколяди на тоненькі смужечки і порозвішувала на гілочках дощик, зробила також велику зірку на вершечку ялинки. Оце і все. Наші сусіди повимінювали десь у німців різнокольорові прикраси і їхні ялинки аж сяяли.

Пішов і я до міста роздобути щось. Потикнувся в одну крамничку, другу — нема нічого, не знають де взяти. Нарешті якась старенька бабуся показала за рогом вулиці хатину:

— Зайдіть туди, може щось дістанете.

На мій стукіт обізвався голос, двері були не замкнені і я увійшов.

Це була малесенька кімнатка. Крім ліжка і столу там стояла ще залізна піч. Вона була, певно, холодна, бо на ній лежав куль соломи. За столом сидів ще молодий, але виснажений чоловік, одягнений понадвірньому. Перед ним горіла гасова лампа, стояв химерний, подібний на павука прилад і лежала купка нарізаної соломи. Коли я привітався, з мого рота вихопилась хмарка пари, друга попливла у відповідь з уст господаря кімнати.

Він простягнув до лампи посинілі руки і я помітив, що на одній був лише один палець. Мені зробилося ніяково.

— Чи маєте якісь прикраси до ялинки? — запитав я.

організації "Союз українських хліборобів" і, називаючи себе виразниками волі українського народу, проголосили царського генерала Павла Скоропадського гетьманом України.

У своїй першій грамоті 30 квітня 1918 р., повідомляючи про державний переворот, гетьман заявив, що Центральна Рада була нездібна до державно-творчої праці і для наведення ладу та спокою він перебирає необмежену владу над країною, розв'язує Центральну Раду, уневажнює всі її закони і віднозлює право на приватну власність великих землеволодінців.

Кількамісячне існування гетьманщини, протягом якого чотири рази змінювався її уряд, еволюціонуючи до останнього чисто московського за своїм складом кабінету Гербеля, позначилось на зовнішньому відтинку втратою Холмщини і Підляшшя на користь Австрії, яка також відмовилась поділити Галичину на окремі польську та українську області; а Німеччина заявила, що не підтримає претензій України в цьому питанні.

На внутрішньому відтинку заслугами гетьмана вважаються запровадження мережі українського шкільництва, створення двох українських університетів і Академії Наук, спроби створити український оперний театр. Але, коли придивитись ближче, справа не виглядає так рожево. У Києві з 16 наявних там гімназій лише одна стала українською, решта лишились російськими. Київський університет залишився також недоторканою російською інституцією, а український університет створили десь на околиці міста в невідповідному приміщенні. Широкі пляни створення Української Державної Опери в Києві виявились у постановці українською мовою однієї лише опери "Черевички" Чайковського, решта опер співано російською мовою.

На Україні була відновлена стара царська поліція під назвою державної варті. Провадились масові арешти національно свідомих людей — інтелігенції, робітництва і селянства. За негативне ставлення до гетьманського режиму був ув'язнений Симон Петлюра. Скасовано було свободу преси і закрито майже всі газети демократичного напрямку. Переслідувались всі українські самостійницькі політичні організації, натомість вільно діяли російські монархічні союзи і клуби.

Російські монархісти і чорносотенці, тікаючи з Советської Росії від переслідувань комуністів, повинню заливали Україну і знаходили там своє пристановище. Члени "Союзу руського народу" безкарно вели свою агітацію. Скрізь панувала російська мова. Пам'ятники Шевченкові, що їх стихійно споруджувало українське населення в різних містах і селах, російський елемент нищив, натомість у Києві на Печерську, поблизу гетьманської резиденції непорушно стояв пам'ятник Кочубеєві та Іскрі.

На Софійському майдані в Києві тренували "добровольців", а після військового вишколу їх відсилали для поповнення армії Денікіна.

По селах шаліли карні експедиції проти селян, що противились відновленню поміщицьких порядків та масовому вивозу хліба до Німеччини.

Поміщики за допомогою тих експедицій відбирали назад уже поділену між селянами землю і накладали на села величезні податки.

Гнів народу зростав. Айхгорна було забито. У Київському, Таращанському, Бердичевському, Васильківському та Звенигородському повітах спалахували селянські повстання, що перетворились у повстанську війну проти окупантів. У цій війні загинуло 30 тисяч німецьких та австрійських вояків і 50 тисяч селян-повстанців.

Коли цей протиукраїнський курс гетьманського уряду захитав основи української державности, був створений для оборони національних здобутків Український Національний Союз, до якого ввійшли всі українські національні організації і партії, навіть ті, що спочатку були прихильні до гетьмана.

У жовтні 1918 року після марних спроб відвернути гетьмана від його хибного шляху, Український Національний Союз вирішив розпочати збройне повстання. Президія Союзу навіязала контакт з Січовими Стрільцями, Запорізькою і Сірою дивізіями та іншими військовими частинами та заручилась їх підтримкою.

На таємних зборах у Києві 13 листопада представники всіх партій, що входили до Національного Союзу, при співучасті представників Січових Стрільців полковника Євгена Коновальця і підполковника Андрія Мельника створили Директорію Української Народньої Республіки, куди ввійшли: як голова Володимир Винниченко і як члени — щойно звільнений з в'язниці Симон Петлюра, Федір Швець, Панас Андрієвський та Андрій Макаренко.

14 листопада гетьман проголосив грамоту про федерацію з Росією, якою фактично перекреслив самостійність України. У відповідь на це в ночі з 14 на 15 листопада на мурах будинків Києва та інших українських міст з'явилась відозва Директорії з закликом до повстання та рятування української самостійности.

15 листопада Директорія переїхала до Білої Церкви під охорону розташованих там Січових Стрільців.

Повстання для оборони української незалежності почалось 16 листопада. Цього дня Січові Стрільці опанували Білу Церкву, змусивши втекти гетьманську залозу, і рушили на Фастів, який здобули тієї ж самої ночі. 17 листопада до Фастова прибула в повному складі Директорія.

Дізнавшись про повстання, гетьман призначив начальником свого війська чорносотенного російського генерала, графа Келлера і вислав проти повсталих Січових Стрільців добірні військові сили — батальйон московських старшин, сердюцький полк, батарею, панцерний потяг та кінну сотню. Цим зібраним військом у складі понад 3 тисячі вояків командував генерал князь Святополк-Мирський.

Авангард Січових Стрільців під проводом сотника Федора Черника вирушив 17 листопада з Фастова в напрямку на Київ і зайняв станцію Мотовилівку на залізничному шляху Фастів-Київ. Вислане проти нього гетьманське військо Свято-

полк-Мирського того самого дня ввійшло до Василькова.

Ранком 18 листопада обидві сили зустрілися під Мотовилівкою. Розпочався запеклий бій. Прихильники федерації з Росією наступали кількома групами і опівдні захитали праве крило Січових Стрільців та змусили їх до відступу. На підмогу наспіли дві свіжі чоти Січових Стрільців Мельника та Зиблікевича під командою сотника Думіна. Вони заатакували праве крило прихильників федерації і започаткували нестримний наступ, пориваючи за собою інших.

Прихильники федерації з Росією не витримали несподіваного удару і почали в паніці відступати, зазнаючи тяжких втрат. Битва закінчилась їх позним розгромом.

Учасник бою Зенон Стефанів про цю битву писав: "Ми негайно відійшли пішком по залізничній торі, щоб дігнати відділ сотника Черника. За яких 20-30 минут після того, як ми вийшли зі станції Мотовилівка, почули перед нами гарматні стріли, а незабаром і густу крісову стрілянину. Це стрілецька передня сторожа зіткнулася вже з ворогом. Чим ближче до фронту, тим частіше рзалися недалеко від тору, яким ми йшли, ворожі гранати. Це було недалеко від місця, звідки стріляв стрілецький броневик. Ми перебігали після кожного зриву кільканадцять метрів ровом попри тор, вкінці добігли до броневика, що пристаючи, то посуваючися, стріляв з гармати на ворога. Гармата приміщена була в звичайнім тозаровім вагоні з вибитим отвором на дуло, а із залізного ненакритого вагону від вугілля визирали цівки скорострілів і ворухилися темні бронзові шоломи залоги.

Напереді, дуже вже недалеко, лунала пекельна стрілянина. В лісі бойовий гамір ставав іще голосніший. Час від часу забреніла рікошетом кулька, — а даліше почали кулі чимраз дужче свистіти — а ми за кілька хвилин опинилися на краю лісу, де лежала стрілецька розстрільна. Ми

підлізли до лінії й уже під градом куль увійшли в люки розстрільної. Я доповз до найближчого стрільця і спитав за сотником Черником. Він не відзивався зовсім, а тільки раз-по-раз прикладався до кріса й стріляв. Я скинув телефонічний апарат із плечей, поставив перед себе і почав лопаткою розбивати замерзлу землю, щоб скоронити голову, відтак виїняв з набійниці набой перед себе й почав стріляти. Перед нами, на віддалі яких 150-200 метрів лежала ворожа розстрільна, за нею підходила друга, ще густіша лінія, на яку безупинно стріляли два наші скоростріли, приміщені недалеко від мене...

Наша розстрільна зірвалася з землі тоді, коли на наше ліве крило прийшло скріплення. Ворог несподівано почав у паніці втікати. Скоростріли наші немилосердно косили. Тоді, коли ціла наша лінія була в наступі, виїхав стрілецький броневик, який вогнем скоростріліз сіяв смерть у ворожих лавах. Мотовилівські поля вкрились ворожим трупом, лежали вони по кілька вкупі, а найбільше попри залізничний шлях. Все це були офіцери з золотими пагонами, одягнені в шкіряних чорних куртках. Ворог був побитий на голову, оставив на побойовищі поверх 600 убитих." (Зенон Стефанів, "Від Слов'янська до Тухолі", ст. 27-29).

Після Мотовилівської битви недобитки прихильників федерації з Росією втекли до Києва. З них, складені з національно-свідомої молоді полки гетьманської сердюцької дивізії почали переходити на бік Директорії. Приклад їм показав кінний сердюцький Лубенський полк під командою полковника Отмарштайна. Переходили й інші гетьманські з'єднання.

Повстанське військо і загони, згодом об'єднані в Осадний корпус під провозом полковника Конавальця, 20 листопада 1918 року підійшли до Києва і почали його облогу. З німцями було домовлено, що вони не втручатимуться в цю боротьбу і одержать вільний шлях для повернення до Німеччини.

У висліді дводенного загального наступу на Київ 12 і 13 грудня у завзятих боях розбито військо прихильників федерації з Росією.

Бачачи провал всіх своїх плянів, гетьман видав 14 грудня 1918 р. грамоту про своє зречення булави і переодягнений в уніформу німецького офіцера втік з німцями закордон. Опівдні 14 грудня відділи Дніпровської дивізії та Січових Стрільців увійшли до Києва і були ентузіастично зустрінуті населенням. 19 грудня урочисто в'їхала до столиці Директорія. Нарід захоплено вітав її. Було відновлено Українську Народню Республіку.

Це було наслідком всенароднього повстання як відповіді на проголошену федерацію з Росією і переможною битвою під Мотовилівкою. Ця битва одержала в народі почесну назву українського Маратону подібно до того, як Крути стали нашими Термопілями. Збройна боротьба за самостійну Україну тривала ще три роки.

Можливо Павло Скоропадський суб'єктивно й бажав добра Україні, але з самого початку, ставши на шлях повалення Центральної Ради, вір

ХРИСТОС РОДИВСЯ!

З нагоди Свят Різдва Христового та Нового Року вітаємо екзильний український уряд, Центральний Комітет ОДУМ-у та Головні Управи ОДУМ-у США і Канади, редакції журналу ОДУМ-у "Молода Україна" та газети "Українські Вісті" в Німеччині, всю одумівську родину, управу корпорації для утримання дему ОДУМ-у в Чикаго та її членів та всіх тих, хто допомагає в праці ОДУМ-ові, українські церкви, членів демократичного руху, українські молодечі, громадські та релігійні організації і всіх наших друзів та прихильників і бажаємо всього найкращого в Новому Році!

ФІЛІЯ ОДУМ-у В ЧИКАГО

автоматично зробився маріонеткою в німецьких руках. Своїми антинаціональними потягненнями на їх догоду, потуранням російському великодержавному елементові, ув'язненням Симона Петлюри, невиправданою подорожжю на поклін до кайзера він відштовхнув від себе всіх національно-свідомих українців. Не маючи серед них помічників та дорадників, гетьман оточив себе реакційними москалями і служив їм, а не українському народові, що і спричинило його швидке повалення.

Ми не проти гетьманської форми правління. Доба гетьманів займає почесне місце в нашій історії. Можливо головою майбутньої української держави стане людина, яка подібно до президента Америки очолить уряд і вище військово командування та матиме титул гетьмана України.

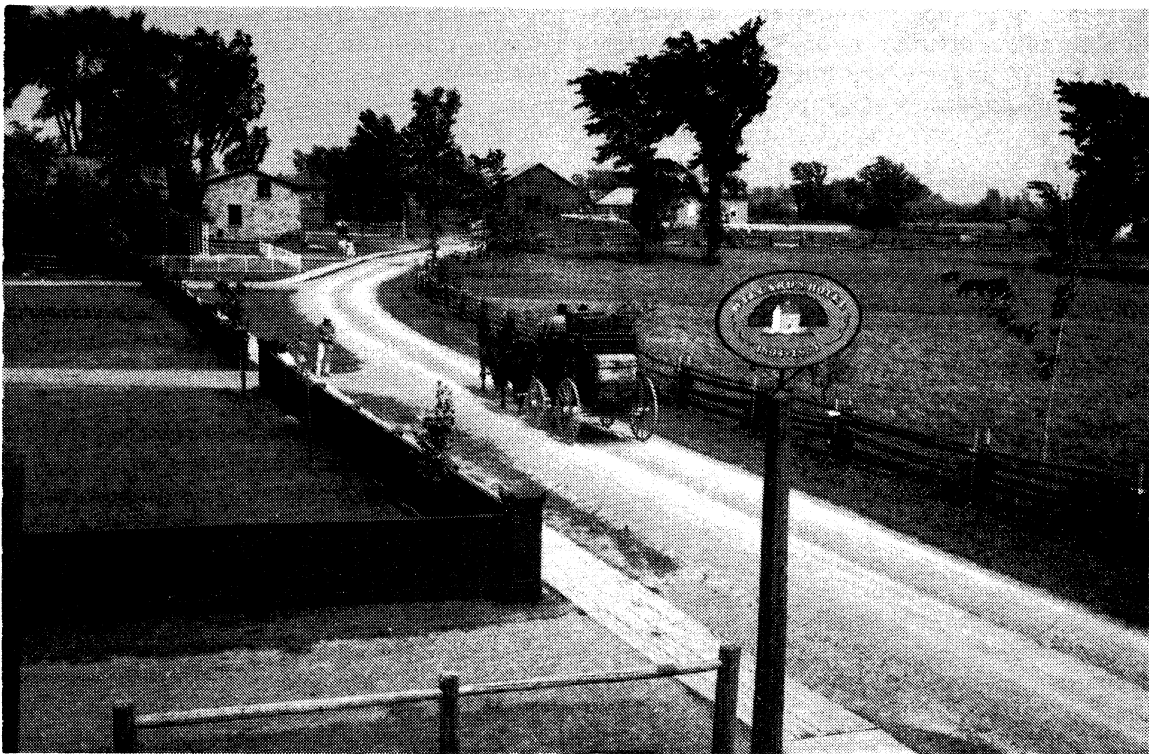
Але ця людина не матиме диктаторських повноважень, і її влада буде здійснюватись на демократичних засадах у рамках парламенту чи Радою виборних представників народу і війська, як це було записано в конституції Орлика, яка не втратила своєї актуальності і в наші дні.

Деякі прихильники колишнього гетьмана закидають Симонові Петлюрі, що він повстав проти гетьмана і повалив його, але й сам не міг вдержатись, бо своїм повстанням так розхитав і по-

слабив державний організм України, що вона була не всилі протиставитися новій навалі з півночі.

Чи слушні такі закиди і чи довго залишився б гетьман при владі навіть коли б не було повстання проти нього? Не треба забувати, що під час перевороту і цілого свого урядування гетьман опирався на збройну силу розташованого на Україні німецького та австрійського війська. Наявність цього війська здержувала Советську Росію від інтервенції через небезпеку вибуху нової війни з Німеччиною. Але на самому початку листопада 1918 року, ще за гетьманської влади почалась резолюція в Німеччині, і німецькі вояки на Україні почали повертатися додому. За короткий час це набрало масового характеру і якби навіть не було повстання, то лишившись без німців, гетьман одразу був би зметений російською навалою з півночі. Таким чином гетьманська влада була приречена існувати на Україні так довго, поки там перебували німці, а з їх відходом мала неминуче впасти.

Народне повстання і битва під Мотовилівкою були виявом становища українського народу до проголошення федерації України з Росією і підкреслили його безкомпромісність у питанні про самостійність рідного краю та незламну волю обороняти її до вичерпання всіх своїх сил.

Аппер Канада Вілідж — транспорт минулого століття.

Микола ГАВРИШ

ТИСЯЧА ОСТРОВІВ І ТИСЯЧА ОЗЕР

(Продовження)

До нової столиці

Наш автобус поспішає на північ. Навколо рівнина з купами дерев, фармами, селами. Око, що звикло до обмежених торонтонських "обріїв", милується широкими просторами, що трохи нагадують українські.

А згодом ми вже в околицях Оттави. Несподівано стає темно, налітає буря з дощем. Шкода дивитися на змоклого поліцейя на мотоциклі — нашу ескорт, який вперто провадить наш автобус вузькими вулицями передмістя.

Ми зупиняємось в одному з нових готелів. За вечерею зустрічаємось з представниками Міської Управи, Мера міста та Комітету у справах туризму й конференцій. Вітання, промови, дружні розмови. Час пролітає так скоро. Вже пізно, пора й відпочивати, бо завтра на нас чекає багато цікавого.

Парламентська гірка

Яскравий свіжий ранок. Всі учасники туру працівників етнічної преси зібралися перед федеральним парламентом з його славнозвісною "Баштою Миру", відомою з грошей, поштових марок і листівок. Зараз тут відбуватиметься традиційна зміна варти.

Ця дуже кольорова церемонія займає майже годину, в ній беруть участь два загони гвардійців. До складу кожного входять 1 офіцер і 40 вояків, одягнених в кольорові уніформи, які останній раз вживалися в діючій армії під час експедиції до Нілу 1884 року.

Зміна варти біля парламенту в Оттаві.

Під звуки військової оркестри гвардійці з прапорами марширують по зеленому травнику перед будинком парламенту. Командир уступаючої варти звітує командирові нової. Відбувається традиційна інспекція уніформ і зброї. Між лавами гвардійців проносять прапор. Уступаюча варта дефілює перед ад'ютантом. Все це відбувається дуже врочисто, прецизійно і справляє відповідне враження.

Після короткого прийняття в кабінеті міністра Закордонних Справ Мітчеля Шарпа, нам показують федеральний парламент.

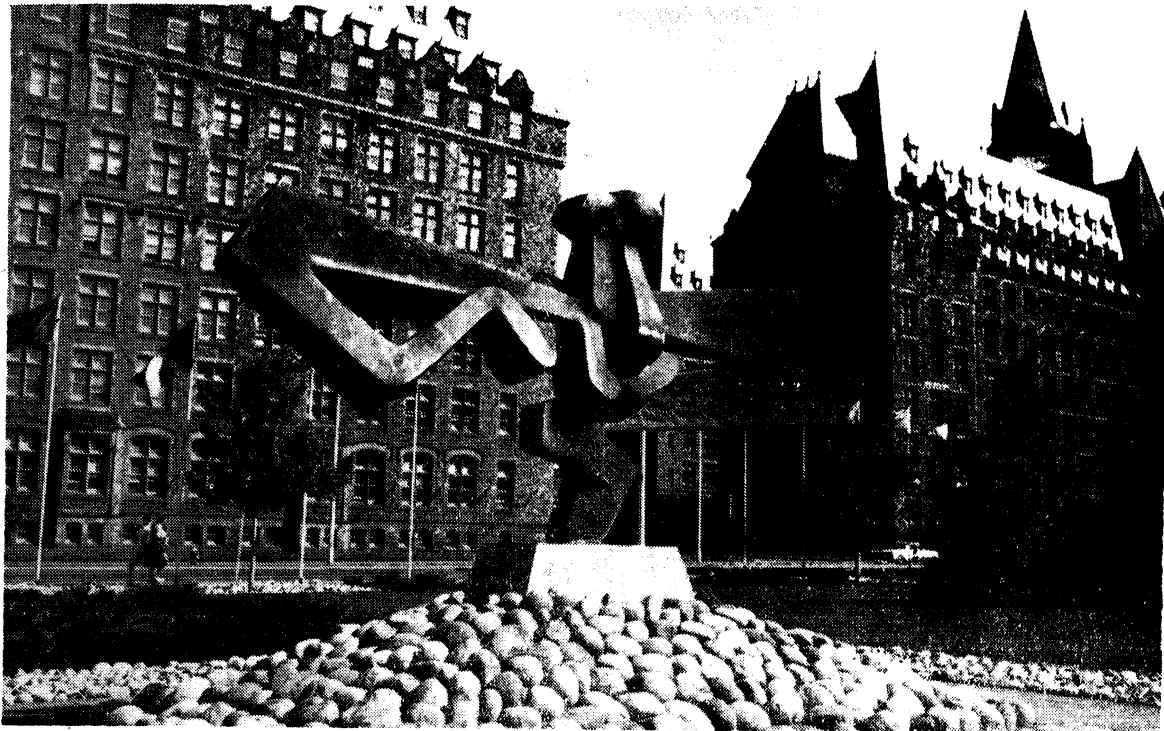
Тут цікаве все: коридори з портретами колишніх прем'єр-міністрів і порізьбленими склепіннями, погруддя видатних політиків, мармурові плафони на стінах.

Ось ми в Палаті Громад. Ця зала витримана в зелених барвах з готичними вікнами, галереєю і цікавими "сотами", що ніби підтримують стелю. В центральному проході залі 2 головних столи — для Співкерів і важливіших урядовців та 2 менших — для репортерів. На найбільшому столі на багато порізьблених підставках горить позолотою булава — символ влади Парламенту. Обабіч проходу столи для 265 депутатів-членів парламенту. Праворуч від Співкера місце урядової партії (6 місце з краю — прем'єрове), ліворуч, навпроти них — опозиція. На кожних двох членів парламенту є один стіл з вбудованим мікрофоном і навушниками. Призначення навушників: дати можливість англійським депутатам слухати в перекладі виступи своїх французьких колег і навпаки. В лоббі погруддя першої жінки-члена парламенту, обраної в 1921 році.

В так званій "Залі Слави" на себе звертає увагу різьба на честь сестер-жалібниць, тут відбита їхня самовіддана служба від самих початків поселень європейців у Канаді 1639 року і аж до 1918 року. Дуже цікавим є також пляфон "Трудівники". Ця різьба по мармуру, виконана 1928 року символічно вшановує всіх тих, хто вклав свою працю до розбудови Канади.

Наша наступна зупинка — бібліотека. Ця будівля, скінчена в 1876 році, по праву вважається однією з найкращих у цілому парламентському архітектурному комплексі. На щастя її вдалося врятувати під час пожежі парламенту 1916 року.

Але коли ззовні бібліотека є дуже гарна, то всередині вона ще краща. Ми в круглій залі оздобленій майстерною різьбою по дереву. Нам пояснюють, що ця праця забрала 16 років. Ця зала створює незвичайний настрій чогось затишного, естетичного, вічного... Крізь кольорове скло у вікнах м'яке світло падає на статую королеви Вікторії посередині, поблискують тиснені золотом обкладинки тисяч книжок (найстарша з них походить з 1176 ро-

Сучасне і традиційне в Оттаві

ку). Як і всюди, тут домінує різьба: по каменю, по дереву, по металу.

Фойє Палати Громад і верхня частина стін вкриті чудовою різьбою по каменю. Майстри розпочали працю над цією частиною парламенту ще 40 років тому. Щоб здійснити всі заплановані роботи, вони за підрахунками потребують ще 25 років.

Цікавою є так звана Заля Комітету Зв'язків. Тут в скляних вітринах зберігаються автографи всіх членів перших трьох Парламентів об'єднаної Канади, починаючи з вересня 1867 року. В іншій вітрині виставлено подарунок Канаді від англійської гільдії (цеху) ювелірів — порізьблений золотий таріль приблизно 2 фути в діаметрі, прикрашений 100 кленовими листками, які символізують сторіччя Канади. Вартість цього тареля — 12.000 доларів. На стіні величезна картина: канадське військо під час першої світової війни.

Ми йдемо галереєю з портретами всіх спікерів і попадаємо до Сенату. Ця зала червона. В ній є місця для 102 сенаторів. Знову в очі кидається багата різьба — дубові панелі і кам'яні оздобы на стінах. З стелі звисають 2 бронзові кадєлябри по 4.000 фунтів вагою. Картини на стінах змальовують епізоди з першої світової війни. В центрі уваги тут головний трон для королеви чи її представника — генерал-губернатора. Менший трон ліворуч для королевиного чоловіка чи губернаторової дружини. Над троном мармурове погруддя королеви Вікторії, а ще вище пресога галерея.

На центральному столі в проході, що відділяє урядову партію від опозиції під час сесії Сенату кладуть офіційну булаву.

Йдучи до виходу, ми оглядаємо Залю Конфедерації прикрашену найрізноманітнішою різьбою. Тут сотні різних квітів, звірів, сплетіння орнамен-

тів і геральдичних символів, вирізаних з світлого вапняку. Взагалі, різьба по каменю, вапнякові й мармурові скульптури найбільше захоплюють відвідувачів. Так, наприклад, цікаві є переходи між колонами і склепінням коридору. Тут з вапнякових блоків вирізьблені обличчя всіх англійських монархів, починаючи від королеви Вікторії. На одній з колон ми бачимо ще необроблений блок зарезервований для обличчя Єлизавети II.

Околиці столиці

Від парламенту зовсім недалеко до будинку Комісії в Справах Національної Столиці. Тут нам розповідають про проекти розбудови міста, показують діаграми, макети, фільми. Комісія дає до нашого розпорядження автобус, яким ми їдемо до парку Гатіно.

Цей парк, що знаходиться на віддалі кількох хвилин їзди автом від центру міста був закладений приблизно 30 років тому. Він втілює думку зберегти в недоторканому стані канадську природу, ліси, озера для майбутніх поколінь. З цією метою уряд закупив понад 100 квадратних миль землі на північ від річки Оттава і працює над тим, щоб зробити це місце легко доступним для всіх бажаючих. Ліс розчищають, прокладають дороги. Вже прокладено 25 миль асфальтових доріг і 60 миль стежок для любителів ходити пішки. Одночасово робляться заходи, щоб зберегти загальний первісний вигляд цих околиць.

Власне кажучи, ми вже в Квебеку. Наш автобус повільно піднімається на порослу зеленню гору покрученою дорогою. Обабіч дороги зелені стіни дерев і кущів, до самого асфальту підступають скелі, кольорові латки квітів, на мить несподівано блисне серед зелені спокійна вода озера. Ми під-

німаємося все вище й вище і нарешті зупиняємося в мальовничому затінку над глибокою долиною, на дні якої застигло в пообідньому сонці спокійне скло озера. Тут ми зупиняємося на деякий час, відпочиваємо, їмо, насолоджуємося краєвидом. Повертаючись до Оттави, ми на кілька хвилин затримуємося над чудовою зеленою долиною. З цього місця видно на десятки миль. Краєвид справді незрівняний. На сонці блищить річка Оттава, за нею широкий онтарійський простір, а навколо аж до самого обрію ліс і знову ліс. Небагато, мабуть, є столиць на світі, що можуть похвалитися парком заповідником розміром у 88.000 акрів на самому, так би мовити, порозі міста.

Повернувшись до Оттави, ми переїжджаємо вулицею амбасад, ідемо повз резиденцію генерал-губернатора, відвідуємо розташований на острові новий будинок Міської Управи. Найцікавіші тут Зала Радників, кабінет мера. До цих приміщень з фойє ведуть унікальні сходи. Це ніби велетенська спіральна петля з бетону, білого мармуру і алюмінію, що висить в повітрі, не спираючись на підпорки чи колони.

В Оттаві так багато пам'яників, музеїв та цікавих будинків, але на нас чекає нагода побачити столицю та її околиці з нового, ще незнамого нам боку.

Тому наша група збирається на покладі річкового теплохода, що курсує по оттавських річках. Всі на місцях — можна й рушати! Повільно віддаляється стрімка гора з дахами й шпилями будівель парламенту, що тонуть в зелені. Цей архітектурний ансамбль на тлі липневого неба (бо на все ми дивимось знизу) вбирає очі. Двигун теплохода збільшує оберти. Здається, що береги річки розсу-

ваються, віддаляються один від одного, наше поле зору збільшується і скоро ми вже посеред широкої, але спокійної Оттави. З гучномовця чуються коментарі гіда, який звертає нашу увагу на найцікавіші місця. Праворуч від нас Онтаріо, ліворуч — Квебек. Ми пропливаємо під мостом Олександри, повз монумент Шамплейну на високому онтарійському березі, між деревами показуються будинки Монетного Двору і Военного Музею. Перед нами новий міст Макдоналд-Картъє — краса і гордість Оттави. Річка стає ще ширшою, ми наближаємося до гирла Рідо — іншої оттавської річки. Тут розташований так званий "Зелений Острів" з будинком нової Міської Управи та монументом на честь Військово-Повітряних сил. За островом біло-зеленою завісою спадає в річку водоспад Рідо. Вітер доносить до нас його прохолодний водяний пил. Скоро навіть найбільші будівлі зникають і ми за містом, а навколо розгортаються невисокі зелені береги.

Повертаючись назад, ми тримаємося квебецького берега. Невеличкі села з шпичастими шпилями церков підходять до самої води. Це стара частина країни з міцними патріархальними традиціями. Аж не віриться, що столиця з її рухливим життям, з паперовими фабриками, музеями й амбасадами так близько звідси.

Втомлені, але задоволені всім побаченим, ми повертаємося до свого готелю. Тут ми, українці, маємо приємну несподіванку: декілька наших земляків, чоловічих членів оттавської громади, влаштовують нам зустріч з сенатором Юзиком. В дружніх розмовах непомітно проходить час. До своїх кімнат ми повертаємося аж після півночі.

(Далі буде)

Аппер Канада Вілідж — церква Христа і будинок священика.

Олексій КОНОВАЛ

КОШОВИЙ ІВАН СІРКО

(Історичними шляхами)

В окупованій Україні визначні особи української історії, якщо не зачислені до "ворогів українського народу", про яких, зрозуміла річ, не можна згадувати — замовчуються. По містах України ви не побачите пам'ятників Максимочі Залізняка, Іванові Гонті, Іванові Богуну, не кажучи вже про Івана Мазепу, Петра Дорошенка та інших. Про їхні героїські битви, що правдиво наświetлювали б історичні події немає книг, фільмів, а навіть більше того, їхні забуті могили поросли, незвідомо й де, бур'янами.

В селі Капулівці, Нікопольського району на Дніпропетровщині поховані тлінні останки кошового війська Запорозького Івана Сірка. Іван Сірко, цікава постать у нашій історії, помер через хворобу, як оповідає літопис Самійла Величка, 1 серпня 1680 року на своїй пасіці в Грушівці. Козаки перевезли його тіло до Запорізької Січі й 2 серпня під звуки гарматних салів поховали його з усіма почестями у полі за Січчю. Вони насипали йому високу могилу й поставили надгробник. В 1709 році, коли гетьман України Іван Мазепа та Карло XII, король Швеції, програли бій під Полтавою, росіяни, щоб викоринити "український сепаратизм", який тоді називали "малоросійським", знищили мигильну плиту Івана Сірка.

Багато років пізніше запорозькі козаки поставили нову плиту-обеліск на його могилі й помилково викарбували іншу дату його смерті, а саме 4 травня 1680 року. Цей могильний камінь з помилковою датою смерті дотримався й до наших часів та вже даз тріщину. Води нового штучно-створеного Кахівського моря, розмиваючи береги почали вже підступати до могили Івана Сірка. Багато людей в Україні, в тім числі історики та письменники, зверталися листовно до різних установ, щоб урятувати могилу Сірка. На острові Хортиця на Дніпрі, де був осідок першої Запорозької Січі, тепер створюється музей-заповідник запорізького козацтва. На Хортицю й запропоновано перевезти прах Сірка.

Але керівники Нікопольського району не чекали на експертів таких справ. Вони самі, без компетентних людей 23 і 24 листопада 1967 року, в хуртовину, перенесли його останки подалі від Кахівського моря до села Капулівки. У розкопаній могилі Сірка знайдено трохи пошкоджений кістяк, рештки одягу і китайки. Від необережного поводження стара дубова труна майже розпалася, тому останки кошового поклали в нову труну і перенесли до склепу, у так званій Бабиній могилі.

Іван Сірко з багатьох причин відомий в українській історії. Він жив у часи великої руїни на Україні. Його двадцятип'ятирічна діяльність на Запоріжжі була в часи, коли Україна поділилася на Правобережну й Лівобережну з окремими

гетьманами. А Запорізька Січ була ніби державою в державі — не визнавала ні одного ні другого гетьмана, раз підтримувала одного, другий раз — другого, або виступала проти них обох. Івана Сірка козаки Січі обирали вісім разів кошовим війська запорізького. Він безнастанно воював проти татарів і турків, та здобув 55 перемог у великих битвах.

У народі збереглося багато переказів та легенд про Сірка. Коли він помер, турецький султан наказав своїм підданам молитися в мечетях і дякувати Аллахові, що вже не стало лютого ворога. За переказом Іван Сірко народився з зубами, щоб усе своє життя гризти ворогів, а його руку по смерті возили запорожці в походах як запоруку перемоги. У піснях, думах, легендах і переказах Сірка оспівується як гордість січового козацтва, захистника України. У відомій народній пісні про напад козаків під проводом Сірка на Крим оповідається, що він, розгромивши татар, здобув велику здобич та визволив з турецької неволі сім тисяч бранців. Повертаючись на Січ, Сірко почув, що не всі визволені бранці радіють з повороту на Україну. Одні з них одружилися, другі вийшли заміж, треті побусурменилися в Криму. В пісні журно співається "як має жити Україна, коли її діти так легко зрікаються всього рідного, перекидаються навіть на ворогів Христових — бусурманів". Обурений Сірко зібрав усіх бранців й сказав, що нікого не силую повертатися на Україну. Хто хоче може вертатися назад. Чимало бранців залишили козацький табір і попрямували назад до Криму. Тоді Сірко одібрав кілька сот козаків й наказав їм наздогнати їх і вирубати до ноги. Приїхавши подивитись, як виконано його наказ, Сірко сказав: "простіть мені, брати мої! Але ліпше вам спати тут до Страшного Суду Господнього, аніж розплоджуватись в Криму на безголов'я рідній нашій землі, а собі без всякого хреста на вічну погибель!"

Ім'я Івана Сірка спопуляризоване також через лист запорожців до турецького султана, який де-хто приписує Сіркові. Написання листа до султана пов'язують з такою подією.

Султан Магомет IV, якому набридли напади Сірка, вирішив зруйнувати Січ. Восени 1674 року з Константинополя вирушило 15 тисяч яничарів, які спільно з 40 тисячами татар мали зруйнувати Січ. За розрахунком султана та хана козаки під час Різдвяних свят люблять випити й тому вирішили напасти, коли вони всі будуть п'яні. Про цей напад і битву, що відбулася на Різдво 1675 року, оповідає літопис Самійла Величка. Хан з військом непомітно підійшов до Січі, дороги до якої скували морози, й непомітно захопив варту. На третій день Різдвяних свят уночі 15 тисяч яничар пробралися через єдину відкриту фіртку на Січі, заповнили майдан та

всі переходи між куренями. Але султан помилився у своїх розрахунках. На Різдвяні свята на Січі вибирали військову старшину й козацтво не пило — було тверезе. В одному з куренів козакові Шевчикові не спалось тієї ночі. Виглянувши у вікно чи не світає, він жахнувся — все навколо заповнили турки. Він побудив усіх у своєму курені. Одні козаки почали стріляти через вікна в натовп турків, а другі заряджували для них рушниці. Стріляння розбудило решту куренів, що також почали обстрілювати турків, які, як пише літописець Величко, стояли так тісно, "як у церкві". Кожний козацький постріл убивав двох а то й трьох турків.

Турки в цім бою втратили 13,5000 вбитими, 150 взято в полон, а півтори тисячі вирвалось з Січі живими. Хан, який стояв з військом навколо Січі, щоб нікого з козаків не випустити живим, довідавшись про смерть яничар, швидко зняв облогу й подався до Криму.

Після бою Іван Сірко зібрав нараду козаків на якій постановили помститися за те, що хан "як злодій заліз вночі до Січі".

Літом 1675 року двадцять тисяч козаків на чолі з Сірком вирушили в Крим. Розгромили там військові загони хана, звільнили багато полонених і з великою здобиччю повернулися до Січі. А потім козаки зібралися й написали до турецького султана листа нібито такого змісту: "Ти — шайтан турецький, проклятого чорта брат і товариш і самого люципера секретар! Який ти в чорта лицар? Чорт викидає, а твоє військо пожирає. Не будеш ти годен синів християнських під собою мати: тзого війська ми не боїмося, землею і водою будем битися з тобою. Вавилонський ти кухар, македонський колесник, ієрусалимський броварник, олександрійський козолуп, Великого і Малого Єгипту свинар, вірменська свиня, татарський сагайдак, кам'янецький кат, подолянський злодіюка, самого гаспида внук і всього світу і підсвіту блазень, а нашого Бога дурень, свиняча морда, кобиляча с..а, різницька собака, нехрещений лоб, хай би взяв тебе чорт! Оттак тобі козаки відказали, плюгавче! Невгоден esi матері вірних християн!

Числа не знаєм, бо календаря не маєм, місяць на небі, год у книзі, а день такий у нас як у вас, поцілуй за те ось куди нас!"

Є багато варіантів цього листа, під якими стоять різні дати. Найдавніша з них — 1600 рік, а найновіша з 1733 року. Першим, хто піддав думку, що такого листа міг написати кошовий Сірко з запорожцями, був знавець козацтва професор Дмитро Яворницький. Багато українських істориків відкидають припущення, що цей лист є історичним документом. Запорожці хоч і мали гострий язик однак у листах, яких маємо багато, висловлюються завжди делікатно, стримано — дипломатично.

Базуючись на цьому листі та знайомстві з проф. Яворницьким Ілля Рєпін намалював відому картину "Запорожці" на якій і зобразив Івана Сірка з запорожцями, як вони пишуть того листа.

Але лишімо легенди й перекази, а погляньмо на минулі події, в яких він відіграв важливу, й до деякої міри трагічну роллю.

Блискучі перемоги Богдана Хмельницького 1648 року звільнили частинно Україну від польських наїздників. Але поляки робили все, щоб повернути втрачені українські землі. Хмельницький бачив, що без добрих союзників йому не вдасться цілком звільнити Україну. Тому він звернувся 1653 року до Москви з проханням, щоб цар узяв Україну під свій протекторат. В ті часи протекторати однієї держави над другою були популярними.

Вісімнадцятого січня 1654 року на таємній раді гетьмана, генеральної старшини і полковників ухвалили прийняти царську опіку. Гетьман Хмельницький домагався, щоб обидві сторони — московська й українська — склали обопільну присягу. Царський боярин Бутурлін мав присягнути іменем царя, що цар оборонятиме Україну від польського короля та не порушуватиме вольностей і прав української людности. Хитрий Бутурлін відмовився присягати виправдуючись, що цар як ставленик Бога не може присягати, але гетьман, старшина і козацтво склали присягу. Відмовилися присягти лише Іван Богун та Іван Сірко й їхні полки — уманський та брацлавський.

В скорому часі гетьман Хмельницький помер, а булаву передано його помічникові Іванові Виговському. Іван Виговський як спостережливий і хитрий політик бачив, що Москва хоче скасувати всі козацькі вольності й зробити Україну частиною Московщини. Порозумівшись з татарами 1659 року військо Івана Виговського і татари зустрілися з великим московським військом, що мало приборкати "неслухняного" гетьмана. В бою під Конотопом полягло 30 тисяч москалів. Але Виговський не міг використати своєї перемоги й закріпити влади вигнавши московські залоги з України, бо в той час прийшла звістка, що Іван Сірко з запорожцями, знаючи, що хан в таборі Виговського, напав на Крим, поруйнував ногайські улуси й забрав велику здобич. Хан діставши лихі відомості з Криму, відразу ж залишив військо Виговського й пішов боронити свої оселі.

Повернувшись з Криму Іван Сірко підняв повстання на півдні України проти Виговського і проголосив гетьманом Юрія Хмельницького.

По короткому гетьмануванні Юрій Хмельницький зрікся гетьманської булави, а українська держава поділилася на правобережну й лівобережну Україну. Кожна частина обирала свого гетьмана. Вони вели між собою війни вимучуючи й тероризуючи вже й так обезкровлений український народ.

Після Юрія Хмельницького на правобережній Україні вибрано гетьманом Павла Тетерю, що гетьманував від 1663 до 1665 року. Він прихильно ставився до поляків і в союзі з ними та татарами вибрався 1663 на лівобережну Україну (на лівий беріг Дніпра) проти гетьмана Івана Брюховецького, якого підтримував цар московський своїми залогами на Україні. Військо правобережного гетьмана та татари вже майже

очистили лівобережну Україну від москалів, як в той час Іван Сірко з запорожцями за намовою Москви, напав на Крим, щоб стримати татарського хана від активної допомоги Тетері. Коли гетьман Тетеря з козаками і з допоміжним польським військом зайняв Полтавщину, на правобережній Україні розпочато проти нього повстання. Повстання під проводом ватажка Сулими охопило середню Київщину й Поділля, де брацлавський полковник Остап Гоголь проголосив себе підданим московського царя. На поміч Гоголеві прибув з козаками Іван Сірко.

Павло Тетеря після невдалого походу проти московських залог та їх прибічників обличив думку про об'єднання обох частин України. Повстання проти нього змусило його добровільно зректися булави 1665 року. На гетьмана Правобережжя вибрано Петра Дорошенка.

Петро Дорошенко бачив, що і Польща і Московія не мають найменшого бажання допомогти Україні стати об'єднаною сильною українською державою. Вони допомагали то одній, то другій стороні лише для того, щоб ті себе взаємно обезсилили а самим залишитись на Україні господарями. Тому Петро Дорошенко, щоб позбутися і поляків і москалів в Україні вирішив вдатися за поміччю до Туреччини, якій тоді підлягав кримський хан. Він також нав'язав дружні відносини з гетьманом Лівобережжя Іваном Брюховецьким.

В 1667 році Москва уклала з Польщею в Андрусові перемир'я на тринадцять з половиною років, віддаючи Лівобережжя під зверхність Польщі. Петро Дорошенко снував пляни виступити в союзі з татарами насамперед проти поляків, що вже допекли українському народові, а тоді проти москалів. Але польське військо, що було в Україні, знайшло собі спільника в особі кошового Івана Сірка, який в січні 1667 року, перебуваючи у Львові заявив, що не визнає Дорошенка за гетьмана і напад на Крим, щоб стримати татарів від помочі Дорошенкові. Коли об'єднане військо Дорошенка й татар облягло польське військо, Сірко вдарив на Перекоп, спустошив північний Крим та вирубав всіх живих. Татари, спільники Дорошенка, залишили облогу поляків й подалися боронити від Сірка свої оселі.

Гетьмани Правобережжя і Лівобережжя — Дорошенко і Брюховецький — вирішили бити ворогів спільно. 1668 року їхні війська зійшлися разом. Але один з дорошенкових козаків, що не любив Брюховецького, убив його й тим завалив таку бажану й потрібну єдність. На Лівобережжі на місце Брюховецького вибрано гетьманом Дем'яна Многогрішного, якому також допікала нахабність московських залог на Україні.

Іван Сірко, який часом в критичні моменти виступав проти Дорошенка, 1669 року пристав на його сторону. Вони спільно придушили повстання писаря Петра Суховія, що претендував на гетьманство.

1672 року Дорошенко вирішив знову виступити в похід з турками на Польщу. В той час в Батурині, столиці лівобережного гетьмана Многогрішного стався переворот. Група козацьких старшин в порозумінні з начальником москов-

ської залози в Батурині заарештувала Многогрішного й видала москалям, як особу не надійну, що не раз відверто висловлювала своє незадоволення неприхильною політикою Москви до України. Його закували в кайдани й відвезли до Москви, де після жорстоких мордувань і тортур заслали досмертно на Сибір.

Як тільки довідалися, що Многогрішного арештовано, пішла чутка, що на його місце хоче заісти Сірко. Полтавський полковник Жученко, знаючи наміри Москви та козацької старшини на Україні, несподівано для Сірка його арештував, закував у кайдани й повіз до Батурина. Ні козацька старшина Лівобережжя, ні Москва, як пише історик Дмитро Дорошенко в "Історії України", не бажали мати гетьманом таку неспокійну й неврівноважену людину, як Сірко. З Батурина Сірка вивезли в Москву, а звідти заслали на Сибір, а гетьманом Лівобережжя вибрали Івана Самійловича, після якого вже був гетьманом Іван Мазепа. Але московський уряд скоро побачив, що Сірко для них корисніший, коли він буде на волі й очолюватиме запорожців, аніж у Сибірі на заслання. Тому його скоро звільнили й привезли з Сибіру на Україну, де він знову очолив запорожців.

Петро Дорошенко, гетьман правобережної України і далі робив всякі заходи, щоб об'єднати усі українські землі в самостійній державі. Турецько-татарська допомога Дорошенкові не дала помітних успіхів у вигнанні поляків і москалів з України. Турки й татари, бачачи безвихідне становище Дорошенка, часто зраджували його, руйнували в заплату за напади Сірка українські села, брали ясир. Дорошенко втрачав в народі популярність. Розчарований в своїх і чужих, зневірений і покинутий всіма він рішився зректися гетьманської булави. Іван Сірко, недолюблюючи Самійловича, який взяв булаву гетьмана, що нібито мала б належати Сіркові, став "другом" Дорошенка. Він (Сірко) порадив Дорошенкові скликати в столиці Правобережжя Чигирині раду з участю гетьманської старшини й запорожців і зректися булави. Дорошенко склав булаву козацькій громаді, від якої він її й отримав, а Сірко на тій же раді склав присягу від Дорошенка на вірність цареві. Всі свої гетьманські клейноди й прапори гетьман Дорошенко відіслав до Москви, де їх з тріумфом волочили по вулицях.

Але Москва не задовольнилась посередництвом Сірка в тій справі, а домагалася щоб Дорошенко скапітулював й присягнув на вірність цареві при участі гетьмана Лівобережжя Самійловича й Ромодановського командуючого московським військом на Україні. Дорошенко відмовився. У вересні 1676 року тридцятитисячна московська й лівобережна армії оточили Чигирин. Після короткого бою Дорошенко, щоб не проливати намарно крові, скапітулював й пішов на заслання до Москви. Так зійшов з політичної арени розсудливий український політик, якому так часто шкодив в добрих плянах Іван Сірко. Історик Володимир Антонович про Дорошенка писав: "Не зважаючи на свої політичні помилки

Ігор КАЧУРОВСЬКИЙ

**
*

З вікна я бачу чорне пасмо гір,
Угадую грізні ворожі скелі...
Десь в висоті, здається, поміж зір —
Вогні в готелі.
Тунелями іде залізна путь,
Перекида мости через долини.
І струмені заковані ревуть
Про міць людини.

А там, у нас, де вітру вільний спів
І жита шелестіння потаємне —
Перед безмежжям золотих степів —
Усе нікчемне.
Хмар не спиняють мури кам'яні,
Повільно в'ється степова дорога,
І тихі-тихі чуються пісні
Про велич Бога.

й невдачі, серед сучасних йому козацьких провідників, являє Дорошенко відрадне явище: не дрібний егоїзм, не змагання до наживи й особистих вигод кермувало цим гетьманом: він щиро дбав про добро рідного краю, серед найтяжчих обставин з дивовижною енергією й сталістю боровся за нього і впав з достоїнством і свідомістю сповненого обов'язку."

Що пляни Петра Дорошенка не були здійснені — Україна не змогла відділитися від Польщі й Московщини й стати самостійною державою у великій мірі завинив Іван Сірко, який в ті часи руїни, очолюючи Запорізьку Січ не зрозумів державних плянів сучасників і часто шкодив їм.

Дмитро Дорошенко в "Історії України" так пише про ті часи: "Запорожжя стає гніздом опозиції проти гетьманського уряду й супроти правлячої старшинської верстви. Запорожці починають вмішуватися в політичне життя України й висувати своїх кандидатів на гетьманство. Московський уряд зрозумів дуже добре, якого корисного для себе союзника він може знайти в запорожцях. Він заводить безпосередні зносини з запорожцями, посилає їм гроші, подарунки, запаси амуніції й поживи. І запорожці дійсно грають на руку московській політиці. Вони піддержують Пушкаря проти Виговського, Бруховецького проти Сомка, Суховія й Ханенка проти Дорошенка, Петрика проти Мазепи. Типовим представником Запорожжя за Руїни був кошовий отаман Сірко, хоробрий вояка, але без сталих політичних принципів".

**ОДУМ — ЦЕ ОРГАНІЗАЦІЯ, ЯКА ВИХОВУЄ
УКРАЇНСЬКУ МОЛОДЬ НА ДЕМОКРАТИЧНИХ
ЗАСАДАХ !**

Макс КРЕЛЬ

ТРУБАДУР МОВЧИТЬ

З Френцарії, однієї з головних купецьких вулиць Венеції, відгалужується вуличка, що своїм виглядом не дуже впадає в око. Вона проходить через лукову браму, потім через тунель, за ним розширюється трохи, але не багато і тут вузька смуга неба повисає над нею ніби над ущелиною бо тепер і проворуч, і ліворуч будинки дуже високі. В кінці блищить вода каналу Гранде. Човни, барки, гондолі, чорні або кольорові, беззвучно посуваються проспектом. Це ніби театральна сцена, що стала тривалою дійсністю, як багато чого іншого в цьому місті.

Вечорами вуличка сценічно освітлена. Тут є ресторан, що свої столи розставляє в два ряди на пішоході, і таким чином постає тераса. Великий брезент робить її райком, скриньки з вовчими ягодами відгороджують її від великого руху. Лямпи з червоними заслонами стоять на накритих столах, і бездоганно вишколені кельнери у білому чекають на гостей або на акторів, залежно, котрі прийдуть. Вікна високих будинків не освітлені, але відчинені, і мешканці перехилиються з них через лутки, щоб оглядати світ.

Цін на списку страв тут не подають, тому місцеві жителі залишають льокаль чужинцям. Сила чужинців прямує до Венеції, тому льокаль не нарікає. Зараз після восьмої, але вільних місць уже немає. Його полумиски з рибою так само славні як зірки фільму, фінансів і мистецтва, і цікавий глядач може оглядати їх безкоштовно крізь вовчі ягоди. Господар льокалю знає всіх, навіть якщо персонально не знайомий з ними, і він вітає їх їхньою рідною мовою.

Пан і дама ступили на терасу, або краще сказати: виступили. Пан, що міг бути біля п'ятдесяти, мав важкий, хиткий хід людини, що призвичаєна до того, що її помічають, хоч вона того навіть не чекає, і вона приймає це як належне. Його обличчя було повне, хоч не зовсім свіже, і нагадувало деякі клерикальні типи, або італійських акторів у зрілому віці. Його вечірній одяг був так добре скроєний, що з першого погляду не можна було помітити, яка могутня грудна клітка крилася під ним. Тільки опукла краватка з перловою шпилькою і білооблямована камізка зовсім не підходили до теперішньої моди. Туге хвилясте волосся — він не мав капелюха, вона також не мала нічого на голові — було чорне, можливо гребінець, що забавляло, цьому допомагав. Ідучи він потирив руки і вони ледве чутно хрустали в суглобах. Не розглядаючись навколо — тільки дзеркало коло дверей перехоплювало швидкий контрольний погляд — попрямував він до стола, що стояв точно посередині переднього ряду, і картка на ньому попереджувала: зайнято. Він чемно присунув стільця своїм дамі, заки кельнер устиг підбігти, і прийняв мовчазний довірливий погляд господаря, що проходив повз.

Дама була дуже молода, ледве чи старша ніж двадцять, темноруса й граціозна. Мала чарівну лінію шиї, яку вигідно підкреслював невеликий викот у блюзці. Через цей ніжний контур, привабливість рухів і поважну уважливість, з якою вона ставилася до старшого партнера, гості не помічали, що вона власне не була гарна. Спокійне поведіння чоловіка було подібне до батьківського; отже вона могла бути його дочкою. Хвиля симпатії до неї перекочувалася від столика до столика. На собі мала вона дзвіночком скрапану літню сукню рожевого кольору і та робила її ніжність ще делікатнішою. Вона мала також шовкову торбинку і великого сірого картонового ролика. Цей картоновий ролик не гармонізував з фешенебельним льокалем. Сюди ніхто не приходив з крамниці або бюро, людина спершу відносила закупи додому, а тоді віддавалася гастрономічному задоволенню.

Кельнер поставив на стіл пляшку в плетеному кошику і розставляв закуски, а гість, як добрий знавець, вибирав для неї і для себе. Але молода дівчина майже нічого не їла, навіть стільки як жінка, що хоче зберегти свою лінію, і вона лише поколупалася виделком у поданий риби, оливів, салатів. Пан усе таки з'їв дещо, при чому в зосередженій побожності нахилився над своєю тарілкою. Вони, не розмовляючи, лише їхні короткі погляди запитували, а ледве помітний рух головою давав відповідь. Як сказано вже, він з'їв кілька шматків, потім відкинувся на спинку стільця, знову м'яв руки, і вони ледве чутно хрустали в суглобах. Здавалося, він на щось чекає, кидаючи погляди понад голови присутніх. Ніхто не звертав на нього уваги. Тепер погляди концентрувалися на обличчі молодої дівчини. Він підніс указівний палець, зосім як диригент хору, що дає своїм співакам знак вступу. І вона заспівала.

Вона співала низьким скромним сопрано, що, підвищуючись, набирало сили, але, коли здивовані гості обернулися до стола, співачка заломилася і, врешті, заніміла. Дівоча примха, пустотливість? Ні, ці такти щось хотіли, вони хотіли привернути увагу. Справді, коли гості обернулись, пан підвівся і, випнувши груди, прийняв поставу співака перед рампою. Дівчина відкрила сірий ролик і витягнула картон. Пан потирив горло в той час, як дівчина піднесла картон над своєю принадною голівкою, так, що можна було його бачити з усіх боків, і кожний міг прочитати великими літерами написані слова: "Приношу вам серенаду трубадура Манріко".

Господар, думали гості, міг зобов'язати артистів до цього за харчування в його льокалі. Ми в Італії, й тут один співає за гітару, інший співає до місяця, і всі роблять це сучасними ходовими модними пісеньками або клясичним композитором Верді. Верді й Венеція — це те саме. До цього вже призвичаєні. Тому гості понагиналися знову до своїх тарілок і полумисків і чекали, повернувшись боком голови, обіцяної серенади.

Але не долинув жоден звук, а що вухо чекало і нічого не почуло, гості ще раз кинули свої погляди на чоловіка, що обіцяв їм трубадура. Його

уста справді ворушилися як від слів, вони набули вигляду лійкуватого О, вузької риси літери Г — але жодного звука... Рука патетично хапалася за серце, він витягав руки до нічного неба, пальці ніби перебирали струни лютні, він закликав, він спіяв невидимі буруни, його рухи сповнювались болем і ніжністю. Але арія не видобулася назовні з грудей, що глибоко дихали.

— Фільм, в якому порвалася стрічка — сказав хтось. Коло одного наріжного стола почувся сміх. Інші були збентежені, і щоб це приховати, знову заговорили, пересуваючи і стукаючи тарілками.

Дівчина піднесла другий картон з написом:

— Я був тенором опер у Ріо-де-Жанейро, Сан-Франціско, Неаполі, Палермо. Під час одного бомбардування я втратив голос, і сцени передо мною назавжди закрилися. Я, Джіанфранко Міля, можу тільки душею співати. Прошу, дивіться...

— Невеличка спекуляція на почутті, — відізвався хтось, але тихе гостре шикання припинило глузування. Деякі з гостей ще не забули часу блискучої слави Мілі.

Міміка насичена пристрастю латинського народу, нічого не залишила невисловленим, нічого, що не виявило б муки Рудольфа, коли він своєю жестикуляцією проспівав "Яка льодовоохолодна ця рука..." біля смертного ложа Мімі. І тоді кожний почув арію, і вже не чути було сміху, не брязкали виделці, на терасі ресторану запанувала могильна тиша, а кельнери чекали з підносами біля дверей, доки він не скінчить. Сцена була таємнича.

Він сів. Гості справді оплескували, бо вони привикли оплескувати, коли хтось щонебудь пропонує, байдуже чи велике, добре або мале. Але вони не плескали бурхливо в долоні, галас був не на місці, це вони зрозуміли.

Кельнер подавав на стіл німому співакові і молодій дівчині рибу, інший ставив вино, і тепер вони їли.

Чи піде тепер хлопчик з тарілочкою збирати добровільні датки від стола до стола? Деякі гості вже вхопилися за гаманці. Але не ходив жодний хлопчик і не сталося чогось подібного. Півгоди пізніше співак на мигах попросив рахунок, він заплатив і поклав чимале чайове під серветку. Потім він кланявся, як колись кланявся перед рампою. І господар кланявся, як звик був кланятися перед своїми видатними гістьми.

Пара покинула сцену і зникла в темряві.

З німецької мови переклав

Іван Мельник

ПРИВІТАННЯ

Щиро вітаємо з народженням сина відданих працівників одумівського руху Аїду та Євгена Федоренка та бажаємо батькам й новонародженому одумівцеві щастя, здоров'я й всього найкращого!

ЦК ОДУМ-у, ГУ ОДУМ-у, редакція "МУ" та членство ОДУМ-у.

Вільям ЛІГОСТОВ

КАТАСТРОФА В РАЮ

(Продовження)

ПОДАЧА ШОСТА

НЕ ТАК ЛЕГКО БУТИ РОБОТОМ, ЯК
ЗДАЄТЬСЯ. ІНТЕРВ'Ю КІБЕРА. АЛЬТЕР-
НАТИВА ЕРУДИТА

Прем'єру не збиралися замочувати — гвардійці споживають саму електроенергію. Тому ти хенько вислизнув з театру і подався шукати притулку на ніч. Іти до володін Кібера чомусь не хотілося. Точніше, добре знав, чому. Перспектива зустрічі з Ерудитом аж ніяк не надихала. Доведеться визначати лінію поведінки, вирішувати, по який бік барикад ставати. Малоприємна ситуація, особливо коли не знаєш, що воно за барикади. Це вам не математична олімпіада на лоні природи.

На околицях райської столиці освітлення нікудишне. До того ж змушений був вибрати найглухіші провулки, аби не натрапити на патруль. Спотикався і, лаючись, брів далі. А тут ще дощик став накрапати. На щастя, скоро знайшов більш-менш пристойний будинок. Окуповував квартиру без пригод. Прийняти б теплий душ... Спатиму, як після маку. Пустив у ванній воду, але згадав про грим, про перуку. Змити? Зняти? Тоді й з трусиками доведеться розлучитися. І — з блокнотом та олівцем. Ні, гігієна гігієною, а конспірація і зручність важливіші.

Ліг у постіль і примусив себе викинути з голови усі райські проблеми. Треба розслабити тіло і лічити без поспіху слонів. Один слон, два, три, чотири... Випробований метод виручив. Десь на третій сотні заснув.

Прокинувся вранці свіжий, мов огірочок. Багатообіцяючим було й перше бажання — бажання гарненько попоїсти. Гарна ознака. Мала б людина апетит, а все інше рано чи пізно владнається і з'ясується.

Зробив легку ранкову фіззарядку і підтюпцем почимчикував до найближчого автомата. Од самого вигляду меню рот переповнився слиною. З чого ж почнемо? Хильнемо для початку склянку кефіру. А тепер можна приступити до ковбаски. Нівроку смачненька. І хліб запашний. Навіть не віриться, що все це штучне. Аж пританцював од задоволення. Так з повним ротом і закляк, коли за спиною почулося:

— Гей ти, бовдуре!

Тьху! Гарне ж враження справить на кібертонців робот, що уминає за обидві щокі ковбасу... Давлячись, проковтнув непережовані кусні, озирнувся. У вікні другого поверху позіхав молодий кібертонець. Шкріб волохаті груди долонями-лопатами, куйовдив півметрову борідку.

— Ти не оглух, бовдуре? Сніданок! Та швиденько!

— На скільки персон, мій володарю? І що са-

ме накажете подати? — шанобливо перепитав, намагаючись вимовляти слова монотонно, без інтонацій.

Кібертонець показав два пальці і присоромив: — А що саме, повинен знати. На похмілля...

Добре, що маю невеличкий власний досвід. Поставив на тацю дві склянки розсолу, пляшку томатного соку, поклав трішки хліба, дві пригорщі квашеної капусти, дві чарки спиртного. Швиденько подався в будинок. Кібертонець вже хлюпався у ванні, задоволено пирхаючи. На ліжку ніжилась його подруга. Вона й не ворухнулася — ніби не я, Грицько, перед нею, а порожнє місце.

Поставив тацю на столик і не знав, як поводитись далі... Згадав:

— Я можу йти, мої володарі?

— Так, відгукнувся з ванни кібертонець, — але виклич сюди атомокар.

— Снідайте на здоров'ячко, атомокар чекатиме біля під'їзду — відрапортував.

— Мої володарі! — додала кібертонка. — Бидло невиховане...

— Перепрошую уклінно. Снідайте на здоров'ячко, мої володарі, атомокар чекатиме біля під'їзду, мої володарі, — мовив я і корком вилетів з квартири, аби ще на чомусь не погоріти. Але як викличу транспорт? Адже мої антени — підробка, бутафорія. На щастя, за рогом натрапив випадково на вільну машину і послав її куди слід.

Зітхнув полегшено, рушив до центру. Але мене знову і знову гукали з вікон кібертонці. Тому приспічило газованої води, тому — курива. Тому зроби масаж живота, тому до туалету допоможи дійти. Я гасав, мов навіжений, упрів, намагаючись швидше упоратися з ділами, бо треба ж було ще підготуватись до зустрічі з Кібером.

Вже наближався до мети, коли з вікна триповерхового будинку поманила пальцем підтоптана кібертонка.

— Що вам потрібно, моя володарко? — зупинився нехотя під вікном.

Кібертонка клацнула вставними щелепами і прошамкотіла:

— Жнайди мені любчика...

Щоб я провалився крізь Кібертонію, це була та сама бабуся, що перепинила мене на центральному майдані. З її милості я потрапив у лепрозорій!

З насолодою скрутив їй дулю:

— А цього не хочеш?

Вона з подиву зацікавилася, нездатна й слово мовити, а я рвонув до володін Кібера.

Захеканий і злий влетів у кабінет Ерудита.

— Що сталося? За вами женуться? Добридень! Не відповівши на привітання, випалив:

— Де у вас ванна? Негайно змию цю машкару! Краще вже бити байдики в лепрозорії, ніж

гасати з висолопленим язиком, виконуючи накази ваших підопічних.

Ерудит посміхнувся:

— Я ж попереджав... Хоч роботів набагато більше, ніж кібертонців, та їм не так легко, як може здатися на перший погляд. Але у вас є вихід... Ідіть. Мийтесь. Потім поговоримо.

Здер з голови перуку, став під гарячий душ. Вода й сліду не залишила від гриму. Насухо витерся шорстким рушником, рішуче натягнув на себе трусики. Ну їх всіх до біса! Чого маю пристосовуватися до когось! Буду триматися так, як личить людині. Я, зрештою, представник цивілізованого суспільства, хай не найкращий, та все ж представник. Я не якийсь там космічний пройди-світ. Не нав'язую їм своїх поглядів і звичок, але хай і вони не лізуть зі своїми...

Повернувся до кабінету, невимушено запитав у Ерудита:

— Так що ви хотіли сказати?

— Сподіваюсь, ви зрозуміли вчора на прем'єрі, куди хиляться події раю? — по-змовницькому запитав він.

— Поздоровляю з успіхом! Ваша п'єса хвилює і надихує. А куди хиляться події, не моє діло. Я тут тимчасово, моя хата скраю. У мене, зрозумійте, просто вимушена посадка.

— Даремно гарячкуєте. Навіщо прикидатися байдужим? Прекрасно розумієте — ми напередодні перевороту. Гвардійці, очолювані мною, вирішили вивести роботів з раю і розташуватися на одному віддаленому острові.

— Ну то й що? Виводьте, розташовуйтеся. Я спокійно чекатиму своїх.

— Де?

— Хоч би й тут.

Ерудит сумовито похитав головою.

— Минулого століття до нас потрапило двоспришельців. Вони теж міркували приблизно так... — І що ж?

— Та нічого особливого. За якийсь рік спилися, докотилися до рівня кібертонців. Забули, звідки вони і для чого тут...

— Мені це не загрожує, — рішуче заперечив, хоч і відчув, як ґрунт недавньої упевненості починає вислизати з-під ніг. Справді, один-однісінький серед кібертонців... Без Ерудита, до якого вже встиг проїнятися симпатією, без віри, чи й справді прибудуть рятівники. Нарешті, без певних обов'язків, без апартури. З нудьги зап'єш...

— А що можете ви запропонувати?

— Поїдемо з нами. Заснуємо нову цивілізацію. Ви допоможете нам своїми порадами, своїм досвідом. Подругу для вас ми підшукаємо...

Хм, їдьмо, Галю, з нами, з нами, козаками... А як і коли повернуся на Землю?

— Слухайте, а ви не можете хоч трохи зачекати з цим своїм переворотом? Заберуть мене — перевертайтеся, скільки завгодно.

Ерудит нервово потарабанив пальцями по краю стола.

— Надто довго велася підготовка. Надто багато доклали зусиль, аби вплинути на програму гвардійців. Питання стоїть гостро: або тепер —

або ніколи! Не за себе ми, зрозумійте, вболіваємо, а за кібертонців! І негуманно, непатріотично з вашого боку...

— О Господи! — застогнав я. — Можна подумати, ніби саме від мене залежить доля раю... Слухайте, певже Кібер не може придумати щонебудь більш путне, ніж ця втеча?

— Кібер?! Кібер нічого не знає, і, запам'ятайте, не повинен знати нічого... Інакше все зірветься. Енергоблоком відає все-таки він. А придумати... Що здатен придумати безвольний тупоголовий автомат? Він діє точно так, як і його попередники. Він просто не може змінити свою жорстку безглузду програму. До речі, ви хвалитеся, що там, на вашій планеті, вам пропонували очолити обчислювальний центр... То може ви запрограмуєте Кібера по-новому?

Що скажеш у відповідь такому інопланетному диваку? В тому й справа, що очолити пропонували... Очолювати — ще не означає щось конкретно вміти... Оце так встряв... Але стривайте... Головне — не панікувати. Має існувати якась можливість залагодити конфлікт. Поговорити, скажімо, з Чудотворцем Дванадцятим, чи виступити перед кібертонцями?

Можна було не чекати на відповідь Ерудита, який уважно стежив за ходом моїх думок. Усім своїм виглядом він красномовно промовляв: "З ким і про що збираєтеся говорити? Вони ж просто нездатні втямити анічогісінько з того, що виходить за межі примітивних побутових понять."

— Все ж спробую.

— Діло хазяйське... Будемо вважати, з цим покинчено. До речі, ця ваша... як її... кінокамера проходить останні випробування. Але одержите її тільки за тієї умови, коли відмовитесь від нейтралітету, коли підтримаєте нас. Або нейтралітет, або кінокамера! Крім того, раджу добре подумати над питаннями, які збираєтеся поставити Кіберу. Він хоче ознайомитися з ними заздалегідь.

— До речі, що ви хочете зробити з Кібером? — не без роздратування запитав я.

— А це вже справа наша! — відрізав Ерудит і підвівся, давши зрозуміти: аудієнцію закінчено. Десь опівночі Кібер звелів покликати мене. Аби не засмічувати вам голови зайвиною, подаю нижче стенографічний запис інтерв'ю, котрий взяв у нього.

З а п и т а н н я. Як ви себе почуваєте? Чи не тривожить вас що-небудь?

В і д п о в і д ь. Самопочуття чудове. Вигляд, як бачиш, маю прекрасний. ІЩодня — новий варіант!

З а п и т а н н я. Розкажіть трохи про себе, будь ласка. Хто вас сконструював, що входить у ваші обов'язки?

В і д п о в і д ь. Я — Кібер Шостий. Мене сконструював Кібер П'ятий, його — Четвертий і так далі. Всі ми ведемо рід від Кібера Першого, від "Адама", який був у розпорядженні Чудотворця Першого. Професорові подарували його якісь пришельці. Так, принаймні, розповідається в легендах. Божественні пришельці відвідали на-

шу планету саме тоді, коли перед її населенням гостро постав ряд економічних і політичних проблем, з якими воно ніяк не могло впоратися. "Адам" виручив. Усілякі проблеми, загадки, таємниці перестали існувати. Планету було оголошено раєм. Ми ліквідували календарі і годинники. Вони не потрібні кібертонцям. Кібертонці досягли абсолюту, оптимальної спрощеності, повної духовної гармонії — тепер їх ніщо не цікавить і не тривожить. Можу з повним правом пишатися ними, пишатися роботою своїх попередників.

Наші успіхи були такі грандіозні, досягали ми їх так швидко, що обов'язки кіберів швидко згасали. Кібери, власне кажучи, вимерли. Тепер я майже символічно представляю їх. Зате виросла ціла армія роботів, які повністю забезпечують побутове обслуговування.

Правду кажучи, вже можна було б обійтися без мене. Незабаром з моїми нескладними обов'язками зможе впоратися звичайнісінький автомат. Тоді матиму можливість цілком присвятити себе задоволенню духовних запитів кібертонців, істотно поповнити галерею Палацу духовної культури.

У Кібера П'ятого було більше роботи. Він мав не вісімнадцять мільярдів мікроелементів, як я, а вдвічі більше. А самому "Адаму", як переказують, взагалі не було коли і вгору глянути. Це за його розрахунками будували всі харчові комбінати, конструювали засоби пересування і т. д. Його примушували займатися ще й якимись зовсім непотрібними — так званими науковими — питаннями, теорією. До мене ніхто з подібними дурницями не пристає. Все давно з'ясовано. У всякому разі — відпала потреба щось з'ясовувати.

З а п и т а н н я. Яка ваша програма?

В і д п о в і д ь. Дбати про благо для кібертонців. Ти вже міг би зрозуміти це, якби не був такий відсталий. Цю програму дедалі легше здійснювати. Я ж казав, що скоро зможу піти на пенсію.

З а п и т а н н я. Чи не здається вам, що ваша діяльність приносить діаметрально протилежні результати?

В і д п о в і д ь. Бачу, ти безнадійно відстав від прогресу. Кібертонці впевнено спрощуються разом з нами. Відпала потреба мучитися якимись сумнівами, чогось добиватися, до чогось прагнути. Відпала потреба мислити, а це найважче, що випало колись на їхню долю. Клятих соціальних, громадських інтересів не існує взагалі, зате поновилися здорові тваринні інстинкти. Об'єм кори головного мозку у кібертонців, між іншим, звівся до мінімуму, зате розвинулася підкірка. Є всі підстави сподіватися, що вже через кілька поколінь кібертонець нічим не відрізнятиметься від первісної печерної істоти, позбавленої будь-яких так званих інтелектуальних потреб і запитів, але повністю забезпеченої матеріально. Між іншим, якби ти був спостережливий, помітив би, що лексикон у кібертонців набагато бідніший, ніж у роботів. Мова у них незабаром цілком ві-

дімре. Її замінить мова жестів. Якщо й таке існування буде обтяжливе для кібертонців, вони з успіхом можуть перетворитися на звичайнісіньких амеб, які взагалі нічого не усвідомлюють. Розумієш, які захоплюючі перспективи?!

Прикладом того, як поліпшилося життя в раю, може бути й інтерв'ю, яке тобі даю. Як бачиш, не питаю, звідки ти, чому без бороди. Мене просто не цікавить те. Якщо ти й справді представник іншої цивілізації, то вона набагато нижче, ніж наша. Нема ніде щасливіших істот, аніж кібертонці, а рай — межа всіх мрій.

З а п и т а н н я. Навіщо тут охорона? Хто вам загрожує?

В і д п о в і д ь. У всякому разі, не кібертонці. Хоча підкірка у них мало контролюється, вони добродушні, точніше — спокійні і не вдаються до дій, що вимагають певних зусиль.

Охорону змушений був запровадити після того, як один робот вийшов з-під контролю Ерудита, увірвався сюди і завдав мені досить серйозних пошкоджень. Справа в тому, що в роботів з невідомих причин трапляються розлади психіки. Від роботів, одне слово, можна чекати несподіваного. Але то клопіт Ерудита. На те й наділив його чималими повноваженнями. Він, по суті, виконує всю організаційну роботу.

З а п и т а н н я. Куди ви збуваєте психічно неврівноважених роботів?

В і д п о в і д ь. Здається, їх відсилають на демонтаж. Точно не знаю. Цим, повторюю, займається Ерудит.

З а п и т а н н я. Вас не лякає загибель райської цивілізації?

В і д п о в і д ь. Ти невіглас і тому неправильно ставиш запитання. Ти, очевидно, хочеш з'ясувати, які можливості дальшого розквіту нашої цивілізації? Я ж уже казав, що вони необмежені.

З а п и т а н н я. Чи можна мені поговорити з кібертонцями, виступити перед ними в Палаці праці?

В і д п о в і д ь. Будь ласка. У нас свобода слова. Але навряд чи стануть тебе слухати. Що розумного можеш повідати, нещасний пришельцю, володарям раю? Я не чекаю твоєї відповіді, бо тобі нема чого сказати. Хочу запитати про інше...

У мене крутилося на язичі ще кілька запитань, але вже пересвідчився, що марную час. Подякував за інтерв'ю і висловив готовість задовольнити цікавість господаря.

— Скажи, якщо ти справді прибув сюди звідкілясь, у вас там... скільки вже варіантів існує?

Я щиро зізнався: це питання у нас мало вивчається.

Кібера не здивувала моя відповідь.

— Я так і знав, — бундючно заявив. — Далеко кудому до зайця! Отже, ти ще раз довів свою абсолютну відсталість, пришельцю. Ти, здається, мислиш. О, нещасний...

Я остаточно переконався, що Кібер втратив не тільки здоровий глузд, а й здатність осмислено діяти. Власне, це звичайнісінький автомат. Хоча

З ОДУМІВСЬКОГО ЖИТТЯ І ПРАЦІ

ЗОЛОТИЙ ЮВІЛЕЙ ЦЕРКВИ

В днях 16 і 17 листопада ц. р. в Торонті відбулися великі врочистості відзначення золотого ювілею Східньої Єпархії Української Греко Православної Церкви в Канаді.

Врочистості почалися зїздом священників і представників папарфій Східньої Єпархії.

Увечері 16 листопада в залі Центральної Технічної Школи відбувся багатолюдний концерт за участю багатьох мистецьких об'єднань Східньої Єпархії. Програма його дбайливо укладена і концерт був на високому мистецькому рівні.

Участь у ньому брали: Архирейський Хор при катедрі св. Володимира в Торонті — диригент Юрій Головка, Жіночий Ансамбль собору св. Софії в Монреалі — диригент о. протопресвітер В. Слюзар, Хор Собору св. Володимира в Гамільтоні — диригент М. Сушко, солісти: Раїса Садова, Павло Радко і М. Сушко. Мішаний хор ОДУМ-у в супроводі ансамблю бандуристів ім. Гната Хоткевича — диригент Валентина Родак, Оркестра при ка-

тедрі св. Володимира — диригент І. Пасерб, Жіночий Хор при катедрі св. Володимира — диригент — Ю. Головка. О. Руденко і Л. Шліхта виконали танок "Чобітки", а Ярослав Синишин артистично програв дві сонати Бетховена.

Мішаний хор і ансамбль бандуристів ім. Гната Хоткевича філії ОДУМ-у в Торонті виконав: "Думи мої...", "Ангел Хранитель" — О. Кошиця, "Повій вітре", В. Ступницького, "Запорізький марш", "Ой чорна я, чорна" — народня пісня, обробка А. Авдієвського, "Заблудись в саду" С. Козака, "Реве та стогне" та "І в вас і в нас хай буде гаразд" — народня пісня, обробка М. Леонтовича.

Присутні вітали виконавців тривалими оплесками. І це була заслужена нагорода диригенту Валентині Родак та хористам і бандуристам за їхню наполегливу працю. Треба також відмітити, що дівчата хору ОДУМ-у, які так прекрасно виконували свої точки, вперше виступали в своїх нових строях, що були їм ду-

же до лица і робили їх ще стрункішими.

На закінчення концерту були виконані гімни "О, Канадо" (вперше в перекладі С. Кузьменко) та "Ще не вмерла Україна".

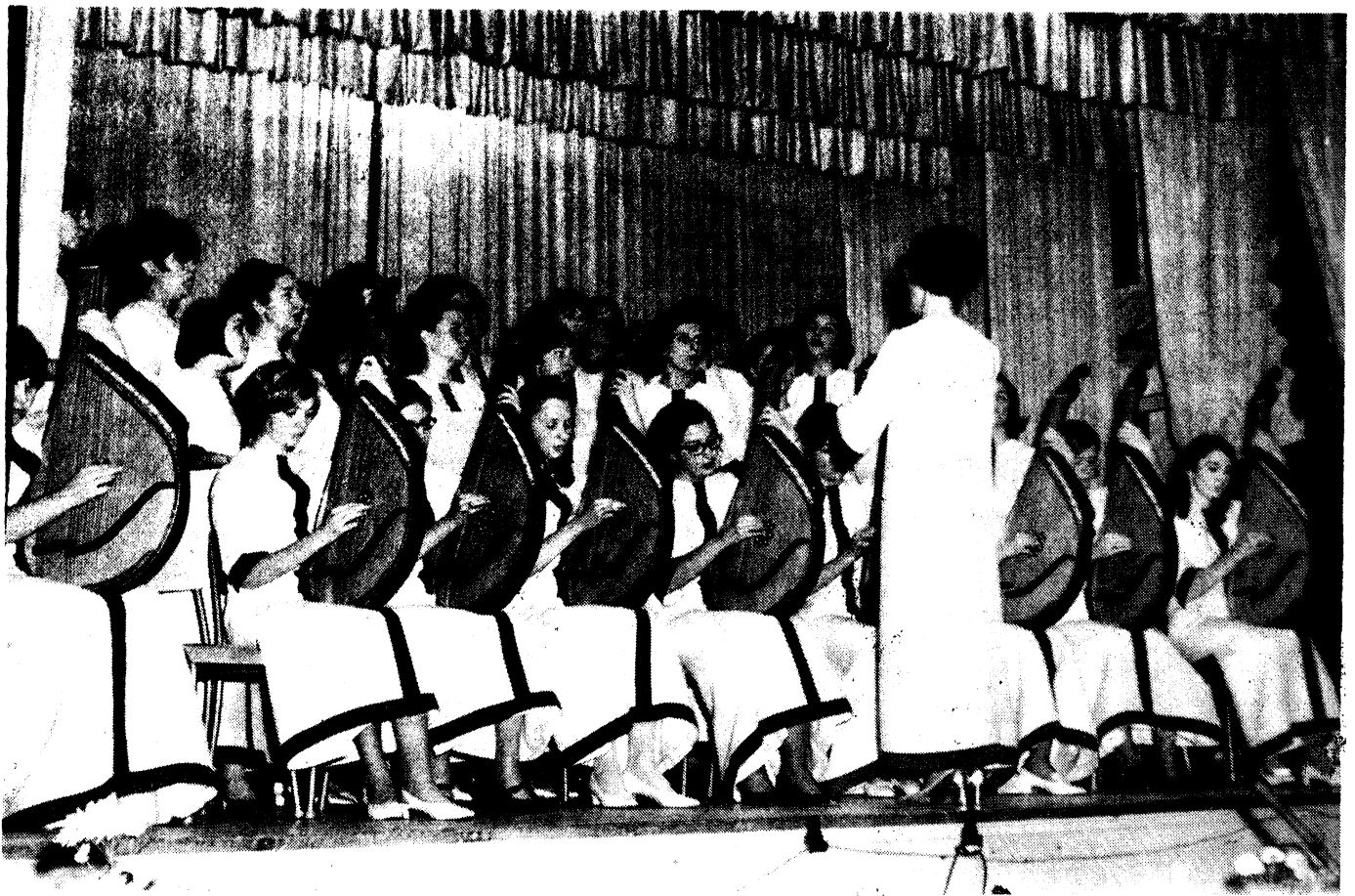
В неділю 17 листопада дівочий хор та ансамбль бандуристів філії ОДУМ-у в Торонті взяли участь в ювілейному бенкеті, який відбувся під катедрою св. Володимира. Співали такі пісні: "Взяв би я бандуру" — обробка М. Михайлова, "Колискова" — К. Стеценка, "Била мене мати" нар. пісня і "Прощай, прощай" — слова і музика Гр. Надремного. Дівчата виконали всі пісні так зворушливо, що багато з присутніх, мабуть, згадавши своє минуле, з сльозами на очах вдячно вітали виконавців рясними оплесками.

Головні доповіді на бенкеті вголосили о. протопресвітер Петро Самець і голова президії консисторії УГПЦ о. прот. Ф. Кірницький. Розпорядчиком на бенкеті був о. Міненко.

На закінчення треба сказати, що Золотий Ювілей УГПЦ в Східній Єпархії відбувся успішно під кожним оглядом, багато успішніше, ніж дехто з нас сподівався. Однак, хоч і з жалем, треба зазначити, що Ювілейний Хор Української Православної Молоді під диригуванням Н. Олійни-

Хор "Молода Україна" філії ОДУМ-у в Торонто на ювілейному концерті. — Диригент В. Родак.

Хор і бандуристкы філії ОДУМ-у в Торонто на ювілейному бенкеті. — Диригент В. Родак.

ка, який був спеціально створений для святкування Золотого Ювілею УГПЦ в Канаді, відмовився взяти участь в концерті лише тому, що в ньому брав участь хор ОДУМ-у. Своім вчинком керівництво Ювілейного Хору намагалося не з'єднати, а на-

впаки, розколоти православну громаду Східної Єпархії. Проте, успіх святкування Золотого Ювілею довів, що керівникам хору не вдалося роз'єднати нашу громаду. Ми віримо, що й на далі подібні намагання в цій справі не матимуть успіху.

нього вжитку. Зроблені дбайливо і зі смаком. Не дивно, що присутні (понад 400 осіб), скоро їх розкупили. Гостей приязно вітали одумівки у вишиваних блузках.

Вислід льотерії:

- 1) Бандуру виграв В. Тимошенко, Торонто.
- 2) Енциклопедію України — В. Корженівський, Торонто.
- 3) 200 гал. опалової оливи — М. Поліщук, Торонто.
- 4) Картину — Віра Носовенко, Вгїтбі.
- 5) Транзистор, радіо приймач — Стефан Сверенчук, Торонто.
- 6) Українську вазу — В. Тимошенко, Торонто.
- 7) Скульптуру Т. Шевченка — В. Тимошенко, Торонто.
- 8) \$20.00 готівкою — М. Слівак, Лондон, Онт.
- 9) \$20.00 готівкою — М. Слівак, Лондон, Онт.
- 10) Вишивану суконку, роботи Р. Юхименко виграла Валя Корж, Торонто.
- 11) Ляльку в українському строї

ОДУМІВСЬКИЙ БАЗАР

В неділю, 10 грудня, ц. р. старанням філії ОДУМ-у і Юн. ОДУМ-у в Торонті й Лонг Бренч відбувся вперше в м. Торонті одумівський базар. В нашій філії від самих початків її існування, є неписана традиція, що все те, що відбувається перший раз, має бути якнайкращим. Можна сміливо твердити, що як у минулому, так і тепер ми цієї традиції не зламали. Цей базар може бути добрим прикладом, бо він був дуже успішний під кожним оглядом, — моральним, виховним, фінансовим і т. д. Протягом майже цілого року підготовка до базару провадилась не лише на щотижневих сходах, під час

літнього табору, але й по приватних хатах. Ентузіастичну підготовку до базару можна було помітити в цілому житті молоді. Наслідком цього — повне вдовolenня не тільки виконавців, але і всіх присутніх на ньому, а особливо батьків дітей, які вклали багато свого часу і праці, щоб цей базар був успішний.

На столах в гімнастичній залі під катедрою було розкладено сотні експонатів, більшість з них зробили юні одумівці. Тут і різноманітні вишивки, ляльки, абажури, альбоми, лампи, оздоблені художньою вишивкою, кошики, паперові квіти, печиво, ручні вироби і багато інших речей хат-

Одумівський базар — Торонто.

роботи Т. Неліпи виграв С. Степура.

Управа складає подяку панові Тимошенкові за те, що він по зниженій ціні продав бандуру ансамблю бандуристів ім. Гната Хоткевича, а з придбаної суми пожертвував \$25.00 на розбудову нашого хоруг і ансамблю бандуристів. Спасибі також панові Поліщуків за його пожертву в сумі \$20.00 на розбудову хоруг і ансамблю бандуристів.

Комітет дякує всім, що продавали квитки і допомагали в підготовці і переведенні базару. Особливо тут треба відзначити наших виховниць і виховників Олю і Наталю Байрачних, Оксану Черняк, Василя Корженівського, Леоніда Сотника та інших за їх невтомну працю в підготовці до цього базару. На найбільшу подяку заслуговують Валя Поляківська і Вадим Корженівський, які

ВИСЛІД ВІДБИВАНКОВИХ ЗМАГАНЬ

31 серпня і 1 вересня 1968 р. на зустрічі ОДУМ-у США і Канади, що відбулася на оселі ОДУМ-у США в штаті Нью-Йорк, відбулися відбиванкові змагання за переходову чашу ОДУМ-у. В змаганнях брали участь молодші й старші відбиванкові дружини Трентону, Торонто і Чикаго. Суддею були Валентина Поляківська з філії ОДУМ-у Торонто, Канада. Змагання дали такі висліди:

Трентон - Торонто (1)

4	15
15	12
17	15

були промоторами всієї праці і несли всю відповідальність за базар.

П. Р.

Трентон - Чикаго

15	13
9	15
15	11

Трентон - Торонто (2)

15	13
15	10

Вислід змагання дружин Чикаго і Торонто, що грали двічі такий: першу гру дружина Чикаго програла, а другу виграла. Переходову чашу першенства гри у відбиванку, яку мали гравці з Чикаго, здобули цього року змагання філії ОДУМ-у з Трентону.

У хаті кожного одумівця повинен бути журнал

"МОЛОДА УКРАЇНА"

ОЛЯ ОГОНОВСЬКА ОЧОЛИЛА ГОЛОВНУ УПРАВУ ОДУМ-У КАНАДИ

Дев'ятого листопада 1968 року в Торонті, Канада, відбувся 17-ий загальний з'їзд ОДУМ-у Канади та третій з'їзд Товариства Одумівських Приятелів, сесія якого відбулася окремо.

Наради З'їзду відкрив капелян ОДУМ-у о. Дмитро Фотій. Після вибору президії, на голову якої обрано Віктора Педенка, затверджено програму з'їзду, прослухано письмові та усні привітання і вибрано різні комісії.

Головну доповідь на тему "Процеси асиміляції та українська молодь" прочитав голова ЦК ОДУМ-у д-р Юрій Криволап з США. Доповідь ця була

змістовна, обґрунтована і цікава.

У другій частині з'їзду звітували: голова уступаючої управи Леонід Ліщина, голова Виховної Ради Микола Валер, та голови контрольної комісії й товариського суду. Після звітів, дискусій та ухвалення абсолютної вибрано Головну Управу ОДУМ-у Канади в такому складі:

Оля Огоновська — голова, Леонід Ліщина — заступник, члени управи — Оксана Черняк, Люба і Надія Цибенко, Вадим і Василь Коржанівські, Леонід Сотник, В. Духнай, та А. Юхименко. Склад Головної Виховної Ради лишився той самий. Її очолює Микола Валер.

ЖЕРТВОДАВЦІ НА ОСЕЛЮ ОДУМ-У "КИЇВ" В США

На виплату і утримання оселі ОДУМ-у "Київ" в США жертвували: Ваць Іван — 654.98 дол., Кальман Ніна та Євген 406.74 дол., Бойко Володимир — 120.00 доларів.

По 100.00 дол. жертвували: Мельниченко Олександр, Преско Валентина і Борис, Шудрий Олександр, д-р Лисий Анатолій, Бойко Федір та Марія і Петро Шкварко, Омельченко Марія і Григорій — 95.00 дол., Левченко Павло — 74.17 дол., Жибурт Владислав — 68.00 дол., Степаненко Микола і Галина — 55.00 дол., Богословець Семен — 50.00 дол., Самчук Іван — 40.00 дол.

По 30.00 дол. — Пласка Сава, Антоненко Уляна та Олександр, і Могила Олекса;

По 25.00 дол. — Стокальський Петро, Богдан Олекса та Анна, д-р Туркало Ярослав, Степовий Константин та Євгенія, Бустрицький Всеволод, от. Поліщук Володимир, Євсєвський Сергій і Марія та Воскобійник Іван;

По 20.00 дол. — Гичко Федір та Люба, Гаврилко Василь, Піддубний Євген, Канєвський Іван, Пташинський Василь, Кирейко Віктор, Ткачук Антін, Шевчук Володимир, Павленко Іван, Скоп Олександр та Гладун Іван;

По 10.00 дол. — Дорошенко Василь, Рогач Іван, Басюк Володимир, Матула Килина та Мусій, Наливайко Ніна і Барішковець Володимир;

По 5.00 дол. — Крамаренко Корній, Понко Василь, Теремець-

кий Олександр, Мирош Федір, Несторенко Олександр, Кривсун Вілям, Корсун Федір і Канєвська Мотря, 2.00 дол. — Рибалка Константин.

Усім жертводавця щира подяка! Молодь — майбутнє нації — і далі ще потребує Вашої фінансової допомоги, щоб утримати в належному стані свою оселю. Складайте пожертви на оселю ОДУМ-у, пишучи на адресу:

ODUM Resort Center
322 Columbus Ave.
Trenton, N.J. 08629, USA

ЩЕДРА ПОЖЕРТВА ПАРАФІЯН В СИРАКЮЗАХ

Товариство Одумівських Приятелів в США розпочало збірку грошей на будову української православної церкви на оселі ОДУМ-у в штаті Нью-Йорк. Щедрою пожертвою відгукнулася Українська Православна парафія святого Апостола Луки в Сиракюзах, настоятелем якої є отець Павло Шпірук. ОДУМ щиро вдячний йому за проведену збірку на згадану ціль. В Сиракюзах на церкву жертвували: філія ОДУМ-у в Сиракюзах — 100 дол., Ніна й Микола Новохатько — 50 дол.; по 25 дол. — отець Павло Шпірук та Яків Гурський; по 20 дол. — Тетяна і Яків Сененко; по 15 дол. — Тетяна Шкільна та Марія і Григорій Омелян; по 10 дол. — Олександр Коваль, Сергій і Олександра Ємець, Ірина й Леонід Ємець, Михайло Назаренко, Григорій Орендаренко, Микола Дяченко, Олендо Васалло, Галина і Петро Черевко, Микола

Тимченко, Марфа і Петро Кравець, Наталія Рубач, Йосип Вертишин, Євдокія та Олексій Кравець, Володимир Вертишин — 8 дол.; по 5 дол. — Олександр Паливода, Олена Білокінь, Петро Тимченко, Марія Орендаренко, Павлина Дяченко, Іван Посипайло, Олександр Хом'як, Марія Посипайло, д-р Е. Єршівська, Марія Грушецька і Дора Кузьменко; по 3 дол. — Тихон Трускало, Марія Гусар і Надія й Анатолій Сторож; по 1 дол. — Марія Савеленко, М. Міхновський, Павло Старченко, Оксана Сенік, Іван Сенченко і Уляна Сененко.

Щира подяка всім жертводавцям та отцеві Павлові Шпірукові!

Пожертви на будову церкви на оселі ОДУМ-у можна слати на адресу:

Mr. P. Stokalsky
50 Montrose St.
Newark, N.J. 07106, USA

Наслідок оголошення

Турист, що приїхав у невелике місто, загубив свого улюбленого собаку. Він дав оголошення у місцеву газету, описавши прикмети і призначивши нагороду у 1000 франків тому, хто відшукає його.

Наступного дня газета не вийшла. Турист прийшов до редакції, але не знайшов там нікого, крім сторожа.

— То ваша газета і завтра не вийде? — спитав він.

— Гадаю, що ні: ціла редакція полює на якогось собаку.

УКРАЇНЦІ НА ХІХ ОЛІМПІЯДІ

З нашої та чужинецької преси довідуємося, що на ХІХ Олімпіяді в Мексико, як і на попередніх, в списках країн-учасниць України не було.

Спортсменів-українців виступали в змаганнях під загальною назвою ССРСР, як росіяни. Тисячі чужинців і мексиканців нічого не знали б про Україну й українців, коли б не кипуча діяльність українців західного світу, які розгорнули широку інформаційну діяльність серед відвідувачів олімпіади.

Напередодні олімпіади організація Український Олімпійський Рух (УОР) та Українська Інформаційна Служба "Смолоскип" відкрили свої інформаційні бюра в Мексико.

Під час олімпіади вони розповсюджували серед представників мексиканської та чужинецької

преси, національних олімпійських аташе і спортсменів книжку в англійській мові "Українські Олімпійські Чемпіони", список українських спортсменів з олімпійської команди ССРСР, українські пропам'ятні олімпійські марки, звернення УОР і групи українців у вільному світі до українських спортсменів з України, меморандум СКВУ на Тегеранську конференцію, примірники студентського журналу "Смолоскип", заохочувальні матеріали з України, перекладені на чужі мови.

Крім того до всіх аташе в Мексико вислано копії протестаційного листа від УОР до А. Брандежа, президента Міжнародного Олімпійського Комітету (МОК). Відбулася також зустріч представників УОР з американськими, канадськими і англійськими

журналістами, яких поінформовано про домагання аби Україна брала самостійну участь в Олімпіаді, і вручено їм відповідні матеріали. УІС "Смолоскип" підготувала радіокореспонденції для українських передач на чужині, а також п'ять радіопередач переслано в Україну.

На ХІХ Спортивній Олімпіаді перше місце здобули змагуни Америки: 45 медалей золотих, 28 — срібних, і 34 — бронзових, разом 107 медалей. Змагуни ССРСР здобули 30 медалей золотих, 31 — срібних і 31 — бронзових, разом 92 медалі. З них спортсменів-українців здобули 10 медалей золотих, 6 — срібних і 7 — бронзових, разом 23 медалі.

Інформацію про українських переможців на ХІХ Спортивній Олімпіаді в англійській мові розіслано чужинецькій пресі і агенціям у цілому світі і тим поширено правду про них.

"Я ПРИЙШОВ САМ, А НЕ САМИЙ"

(Мовні нотатки)

У наших газетах і журналах, а подекуди і в книжках раз-у-раз натрапляємо на дві прикрих помилки, які грамотного читача дратують, а малограмотного цілком дезорієнтують. Маємо на увазі поперше, вживання займенника **самий** там, де треба займенника **сам**. Напр.: "Він **самий** виконав усю роботу" — замість нормального: "Він **сам** виконав усю роботу". Аж дивно, як такі поважні періодики як "Америка" (Філадельфія), "Новий Шлях" (Вінніпег), "Народня Воля" (Скрентон) та навіть "Українське Слово" (Париж) толерують на своїх шпальтах це кричуще порушення норм літературної мови.

Другим, не менше прикритим порушенням є вживання дієслів **заставляти** там, де треба **спонукати**, **примусувати**, чи **змушувати**. Напр.: "Я заставив його негайно написати спростування" — замість нормального: "Я **примусив** його негайно написати спростування". Українська літературна мова, маючи в своєму лексиконі вищенаведені дієслова **спонукати**, **змушувати** і **примусувати**, зовсім не потребує запозичати у "великого старшого брата".

Ще кортить піднести питання про "дуту оркестру" і "духову оркестру". Ні першу, ні другу не можна прийняти за мовну норму, бо це знову ж таки "окупантський дарунок": перша від поляків, а друга — від москалів. Поки наші мовознавці з УВАН та НТШ знайдуть відповідний термін, ми від себе пропонуємо вживати "**видихова оркестра**": у такому вислові не чується сусідської кальки, а подруге — нема місця для колізії, яка може виникнути, коли "духова оркестра грає бездушну мелодію".

А. Юрняк

КАТАСТРОФА В РАЮ (прод.)

хтозна... Якщо дійсність оцінювати з його точки зору, то йому не бракує певної логіки.

Авдієнція затяглась. Та, слава Богу, Кібер незабаром зрозумів, що прогаяв багато свого дорогоцінного часу і знову переключився на пошуки чергового варіанту.

Я повернувся до кабінету Ерудита.

— Може, хоч тепер втямили, наскільки марно покладати якісь надії на переговори з кібертонцями? — запитав він.

— Але ж вони все-таки не з елементів. Вони з плоті та крові. І, напевно, не всі звивини втрапили...

Ерудит мовчки слухав мене. Потім обірвав мій монолог:

— Годі! Годі! Будете переконувати їх, а не мене. Єдине, чим можу допомогти... Завтра поїдемо до Чудотворця Дванадцятого. Сподіваюсь, дозволить вам виступити, хоча впевнений — марна ця справа. А поки що — на добраніч. Маю ще чимало клопотів. Ох, на шматки рвуть... Доручення Кібера, доповідь для Чудотворця на відкритті Палацу спорту, робота з гвардійцями... До речі, ця ваша кінокамера успішно пройшла випробування, буквально цими днями одержите її. Так що не забувайте про нашу умову: або — або!

Відзначив, що мене почала дратувати поведінка Ерудита. Всім він хоче догодити. Щоб і вовки ситі, і вівці цілі... Побачимо, що з того вийде.

(Далі буде)

БОГ ПРЕДВІЧНИЙ

Бог предвічний народився:
Прийшов днесь із небес,
Щоб спасти люд свій весь
І утішив вся!

В Вифлеємі народився:
Месія, Христос наш
І Пан наш для всіх нас
Нам народився.

Ознаймив це Ангел Божий:
Наперед пастирям,
А вчора звідарям
І земним звірям.

Діва Сина, як породила,
Там зіззда, де Христа
Повила Пречиста,
Ясна засяла.

Тріє царі несуть дари
До Вифлеєм-міста,
Де Діва Пречиста
Сина повила.

"Слава Богу!" заспіваймо,
Честь Сину Божому
І Пану нашому
Поклін віддаймо.

Ю. РЕВА

учень курсів українознавства
при катедрі св. Володимира в Торонто

РІЗДВЯНІ ЗВИЧАЇ В УКРАЇНІ

"Слава Богові в небесах і на землі мир людям!", так привітали янголи новонародженого Ісуса Христа. Різдвяні свята є найбільшими святами української родини, і тому українці їх справляють з багатими народними звичаями, що походять з дуже глибокої давнини. Ці звичаї давали і дають нам почуття національної єдності, вони є ви явом шанування людини, її пам'яті, вони вчать нас ділити радість з іншою людиною, бажати їй того, що бажаєш собі, шанувати працю і т. д.

Ми, православні українці, святкуємо свято народження Ісуса Христа 7 січня.

На Україні готування до Різдва починалося задовго перед самими святами. Господар доглядав худобу, готував дідуха та їжу для худоби, а господиня чистила і білила хату. Часто, готуючись до Різдва, хати розмальовували символічними знаками, які тепер можна знайти тільки на великодніх писанках. Старші члени родини готували вовну чи пір'я на нові вироби, а також вчили дітей колядувати. Діти вчилися колядок, поздоровлень і як уміли помагали старшим.

День перед Різдвом, був часом найбільшого підготовлення.

Господиня ще попереднього вечора починала готувати страви: книші та книшники, кутю, колачі і т. д. Зі всіх страв найважливішою є кутя, котру наші предки вважали за Божу їжу.

Весь день перед Різдвом господар, а головню господиня працювали, готуючи страви для Багатої Куті. Увечорі господар давав найкращу їжу тваринам. Після цього коли бачив, що все в порядку, він брав свячену воду, якою кропив, щоб відвернути зло від своєї хати та родини.

Вертаючись у хату, кликав найстаршого сина, щоб внести дідуха за клуні. Дідух — це сніп складений з різної пашні. У ньому повинні бути жито, пшениця, ячмінь, овес та просо.

Господар із сином вносили дідуха в хату і ставили його на покутті під образами. Причиною такої великої пошани було те, що український народ вірив, що в дідуху були духи всіх тих, хто відійшли. Ці мертві члени оберігали родину від нещастя. Перед дідухом ставили миски з кутею та узваром, бо вірили, що духи будуть з них їсти. Крім того на столі для духів залишали порожню миску. Всі вважали на те, де сідають, щоб ненароком не сісти на духа. Стіл покривали чистою скатер-

кою, під яку тонко підкладали сіна. Господар тоді знов обходив худобу, щоб впевнитися, що вона має всього більше як завжди, бо всі твердо вірили, що в цю святу ніч народження Христа крім людей славлять Новонародженого і всі тварини.

Господар вертається до хати і закінчує з дружиною останні приготування до вечері. Коли все вже готове, батько посилає сина подивитися, чи на небі є вже перша зірка; коли вона є, то починається Свята Вечеря. Для всіх, крім дітей і хворих, це був перший раз, що вони їли того дня.

О ось сім'я врочисто сідає до Святої Вечері. На святково накритому столі горить свічка, на гадуєчи ту зорю, що колись світилася над Вифлеємом і показувала дорогу до народженого Месії. Але перед тим, як сісти за стіл, вся родина іде помолитись перед образами. Після молитви господар іде до дверей з кутею і запрошує до себе зна дворю все, що там є: і зло, і добро. На кінець він поіменно запрошує біду, але коли ніякої відповіді не дістає, то наказує їй, що коли вона тепер не прийшла, то нехай не приходить ніколи. Всі тоді ідуть до столу, і вже ніхто крім господині не має права вставати з свого місця під час вечері. Першим кутю бере найстарший чоловік в родині, звичайно господар, пробоує її, а потім кидає на стелю, просячи так багато приплоду

ОСТАННІЙ ПИСАР ВІЙСЬКА ЗАПОРІЗЬКОГО

худоби і роїв бджіл, як макових зернят, що прилипли до стелі. Після того, як всі попробували кутю, починається Свята Вечеря, яка складається з дванадцяти страв: кутя, варений горох та смажена капуста, борщ з грибами та рибою, голубці, риба холоджена, риба смажена, вареники, млинці до борщу, пиріжки з капустою та з рижом, вар або узвар.

Звичайно було дванадцять страв, хоч бідні люди часом мали тільки сім. Цей Свят Вечір часто називається Багатою Вечерою або Багатою Кутею на відміну від "голодної куті" перед Водохрещами.

Був звичай на Свят Вечір запрошувати когось біднішого за себе або когось самотнього, і коли хтось такий приходив і був задоволений, це уважалося дуже добрим знаком. Коли на Свят Вечір заходив якийсь подорожній, його радо приймали і садили на почесне місце, бо вважали, що це може бути душа покійника, яка завітала до них. Після вечері зі столу не прибирали — на ньому залишали дві мисочки з кутею, бо вірили, що вночі духи матимуть свою Святу Вечерю. Перед кінцем вечері, що тривала досить довго, господар ховався за пірогами і питав господиню, чи вона його бачить, господиня відповідала, що ні, а він просив Бога, щоб так було і наступного року: себто великий урожай і добробут. По вечері батько обдаровував дітей грошима, а мати ласощами. Тоді всі лягали відпочивати, але не спали, бо вночі треба було йти на Всеночну. Під час цього відпочинку дорослі діти носили вечерю бабці, дідові, а також хрещеним батькам.

В деяких частинах України колядувати починали на Свят Вечір, але в більшості місцевостей колядували на перший день Різдва.

Ці наші гарні звичаї переходили з покоління до покоління, і нашим обов'язком є зберігати їх і надалі.

Разом з останнім кошовим Запорізької Січі Кальнишевським, якого за наказом російського уряду кинуто було в глибокі каземати Соловецького монастиря, де він і загинув, жорстоко покарано також військового писаря Глобу та військового суддю Головатого. За височайшим повелінням та згодою святого синода 1776 року писаря і суддю відправлено в сибірські монастирі. В указі святого синоду було: "щоб в'язні сії утримувані були безвипускно з монастирів і віддалені не тільки від листування, але й від будьякого з сторонніми людьми поводження".

Військового писаря Івана Глобу заслано було до Туруханська, в тамтешній монастир, де він і помер близько 1790 року. Був він на Січі досить відомою особою. Спочатку був писарем на запорізьких переправах та паланках. У 1765 р. його обрано військовим писарем. Того ж року разом з кошовим отаманом він їздив до Петербургу в справах війська. В документах 1765 року знову зга-

дується про нього як військового писаря. Був він ним при гетьмані Кальнишевському протягом десяти років, тобто до зруйнування Січі, чого до того часу в коші "із віку віків не бувало".

Глоба відзначався неабияким розумом, ґрунтовною освітою, дипломатичними здібностями. Саме це й дало підставу для слави його, як наймудрішого козака на Січі.

Однак ні лицарська відвага, ні видатний розум Глоби, ні нагороди, якими "жалували" козацтво московські царі, не змогли врятувати Січі та й самого військового писаря від загибелі. Відірваний від рідної землі, живо замуrowаний у кам'яному мішку Туруханського монастиря, Іван Глоба не діждався "височайшого повеління", яке дарувало "злочинцям козакам" свободу. Він так і зогнив у монастирській в'язниці, і тільки "сундук кедровий, кований зрідка чорним залізом" та інше майно покійного 1791 р. повернулося звідти на Україну.

ЦІКАВЕ З ЖИТТЯ ТВАРИН

Найдовше безхребетне

Лінеус — тонкий, неначе шнурок, черв'як з особливої групи немертин — у витягнутому стані має до 35 метрів завдовжки і може суперничати з найбільшими китами.

Черв'яки ховають міста

Витягаючи ґрунт з-під предметів, що лежать на землі, черв'яки сприяють їх заглибленню в землю. Цю роботу вони провадять поволі, але з великим ефектом — в ґрунт осідають і ховаються, наприклад каміння та уламки стін будов (античний Рим, Троя).

Лебедина пісня

Цього птаха вважають символом вірності і краси. З давніх-давен народ оспівував лебедів у легендах, складав про них пісні і казки. А якою романтикою овіяне наше уявлення про "лебедину пісню"! Та чи не витвір це поетичної фантазії?

Виявляється, ні. Поранений або вмираючий лебідь майже завжди видає високий мелодійний звук. Тривожний, ніжний, сповнений безмежного смутку.

Та не багатьом довелося чути ту пісню. Причина, мабуть, у тому, що лебеді — дуже сторожкі птахи. Живуть вони парами, влаштовуючи на маленьких відлюдних островах гнізда з стебел водяних рослин. Оселяються вони на прісноводних озерах, болотах. Але після появи пташенят (у червні) нерідко селяться і на морських узбережжях. Зустріти лебедів можна в будьякому місці земної кулі, за винятком тропіків — перевагу вони віддають помірним і холодним районам північної півкулі.

Найдревніші хижакі землі

Вівери, з родини хижаків, зовні нагадують куніць. До цієї родини належить і славнозвісний мунго (мангуста) — гроза отруйних гадюк — і пальмова куніця. Обидва ці види живуть в Індії та на Цейлоні. Пальмові куніці

в основному нічні тварини, мангуст виходять на полювання і вдень.

Мангусти люблять селитися біля людських осель і часом нищать свійських птахів, але разом з тим вони корисні, бо нищать отруйних гадюк.

Розповіді про те, що отрута гадюки-кобри не шкодить мангустам, безпідставна. Цей хижак гине від отрути, як й інші ссавці. Але переважно у боротьбі цих тварин перемагає мангуст — її сила в блискавичних рухах.

Із усіх віверових мангуста найлегше переносить неволю. Весела й охайна тварина віддячує людям за гостинність тим, що нищить пацюків і мишей.

Рекорд альпінізму

Найбільш високогірними істотами є павуки. Вони живуть на висоті 7500 метрів і харчуються лише тим, що занесе вітер.

—о—

ДІЄТА ПРОТИ РАКУ

Спеціальну дієту, яка уповільнює ріст ракових клітин, запропонував доктор Альберт Лорінц, професор акушерства і гінекології Чикагського університету. Двадцятьох хворих на рак, котрим безсилі були допомогти хірургія, хіміотерапія та радіоактивні опромінювання, додержували її протягом трьох місяців. І в усіх відбулася "об'єктивна ремісія", тобто поліпшення стану здоров'я. "Дієта, — не панацея проти раку, — сказав Лорінц, доповідаючи на форумі Американської Медичної Асоціації, — проте вона є ефективним режимом, який дає змогу застосувати методи лікування, що раніше не допомагали пацієнтам". Нова дієта змушує злоякісні клітини голодувати. Вона складається із спеціально виготовленої протеїнової маси, до якої додають продукти, що містять мало поживної речовини — фенілаланіну. Дієта виснажує ракові клітини. З невідомих поки що причин вони гірше від звичайних пристосовуються до нестачі цієї речовини. Користуватися дієтою треба обережно, оскільки фенілаланін — важлива для здоров'я аміно-

кислота. Та при дбайливому догляді вага хворих зменшувалась помірно, рівень гемоглобіну та інші показники крові лишалися без змін.

ГУМОР

Не хочеш, щоб тобі дошкулювала весь час та сама хвороба? Звернися до іншого лікаря, а він негайно знайде в тобі нову.

—о—

Від незаслуженого успіху можна втратити голову так само, як і від заслуженої невдачі.

—о—

Не вихвалайтеся успіхами, про які люди і так знають, що ви їх не заслужили.

—о—

Чи немає у вас таких друзів, які шість днів журяться, як провести сьомий безжурно.

—о—

Секретарка — це не завжди особа, яка не виявляє секретів свого шефа.

—о—

Коротко кажучи :

Сольних номерів було мало, концерт вийшов малосольним.

—о—

Рентгенолог говорив, що бачить усіх наскрізь.

—о—

Мовчання на всіх мовах звучить однаково.

—о—

Його так чистили, так чистили... Одним словом, змішали з гряззю.

Викрутився!

Учитель: — Томі, чому ти запізнився в школу?

Том: — Пізно вийшов з дому, сер.

Учитель: — А чому ти раніше не вийшов?

Том: — Вже було пізно, щоб вийти раніше, сер.

Професійний підхід

Ось уривок з повідомлення, що його зробив журналіст з відділу спортивної хроніки про концерт відомого піаніста: "Тоді польський віртуоз сів за рояль, натиснув на праву педаль і зіграв "Похоронний марш" Фредеріка Шопена за 9,6 хвилини".

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Вельмишановні "читачі з Торонто, Гамільтону й Ошави".

Питання, які Ви порушили в своєму листі від 5. 11. 68 р. турбують і нас. Про них можна багато писати, а ще більше сказати.

Отже, якщо Ви згодні зустрітись з нами, то напишіть нам і ми радо запросимо Вас на наше засідання, де щиро обговоримо все, що лежить нам усім на серці.

Сподіваємося Вашої згоди і активної співпраці.

Редколегія "М.У."

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "МУ" ЖЕРТВУВАЛИ:

Склонний Р., Сиракюзи, США	\$3.00
д-р Юрченко В., Шарон, США	\$7.50
Павлюк Л., Ошава, Канада	\$2.50
Гордієнко І., Гамільтон, Кан.	\$2.50
Богуславський П., Клівленд, США	\$2.00
Харченко А., Торонто — збірка, посмертна згадка п. Федорчука	10.00
Передерій В., Торонто, Канада	7.50
Чернявський, Чикаго, США	4.00
Лисий В., Гопкінс, США	2.00
Улізько В., Наягра Фаллс, Канада	2.50
Родак П., Торонто, Канада	2.00
Свириденко І., Бріджпорт, США	1.00
Скоп А., ЛаМеса, США	4.35
Католік В., Філадельфія, США	1.00
Матвієнко В., Монреал, Канада	2.50
Ліщина З., Торонто, Канада	1.00
Сенько П., Ярділл, США	2.00
Жертводавцям щиро дякуємо.	

Адміністрація та редакція "Молодої України"

Вигоди високого зросту

Мішель переріс свого батька на цілу голову.

— Мабуть, ти дуже пишаєшся цим? — спитала одна з його тіток.

— Авжеж, я дуже радий, бо тепер тато доношуватиме мої старі штани.

Ціна 40 центів

ПЕРША УКРАЇНСЬКА
ОПАЛОВА ФІРМА

**FUTURE FUEL OIL
LTD.**

& Service Station

945 BLOOR STREET WEST
Toronto — Ontario

24-ГОДИННА СОЛІДНА
І СКОРА ОБСЛУГА!

Чищення і направка форнесів
безплатна.

Скористайте з доброї нагоди
і замовляйте оливу в нас.

Наші телефони:

Tel. Office: LE 6-3551

Tel. Night: RO 2-9494

If not delivered please return to:

MOLODA UKRAINA
Postal Station E, Box 8,
Toronto, Ontario, Canada

**ROCHESTER
FURNITURE
CO. LTD.**

WAREHOUSE STORE

Великий вибір хатніх меблів:

вітальень, спальень, їдалень,
холодильники, пральні
машини, електричні і
газові печі, телеві-
зори, радіо.

423 College Street

Toronto. Ontario

Telephone: EM 4-1434

КРЕДИТОВИЙ СОЮЗ

- платить за ощадності від 5% до 8%
- уділяє високі, дешеві і на догідні сплати позички
- асекує ощадності до \$2,000, а позички до \$10,000.
- щоденне і вечірнє урядування.
- особисті чеки, довірочні поради, ввічлива обслуга, особисто чи поштою.
- модерні і вигідні приміщення.
- 17 літ на послугах рідного народу.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ,
ЩАДІТЬ І ПОЗИЧАЙТЕ
В КРЕДИТОВОМУ СОЮЗІ!

при 406 Бетурст вулиці,
Торонто 2 Б, Онтаріо
Тел.: ЕМ 3-3994

**ОЩАДЖЕННЯ — важливий засіб виховування молодого
покоління**

ЗАОЩАДЖУЙТЕ ПОСТІЙНО В

**ФЕДЕРАЛЬНИЙ
КРЕДИТОВИЙ КООПЕРАТИВІ**

“САМОПОМІЧ”

2351 West Chicago Avenue, Chicago 22, Illinois, USA.

HUmboldt 9-0520

4½% ОПРОЦЕНТУВАННЯ ВКЛАДІВ (платне двічі на рік)

**“КОЖНА СУМА ВКЛАДУ ВРАЗ З УСІМА ФОНДАМИ
МАЄ СВОЄ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ”.**